

401.407-1

Klubljani
jubíte

Svoje suražnike!

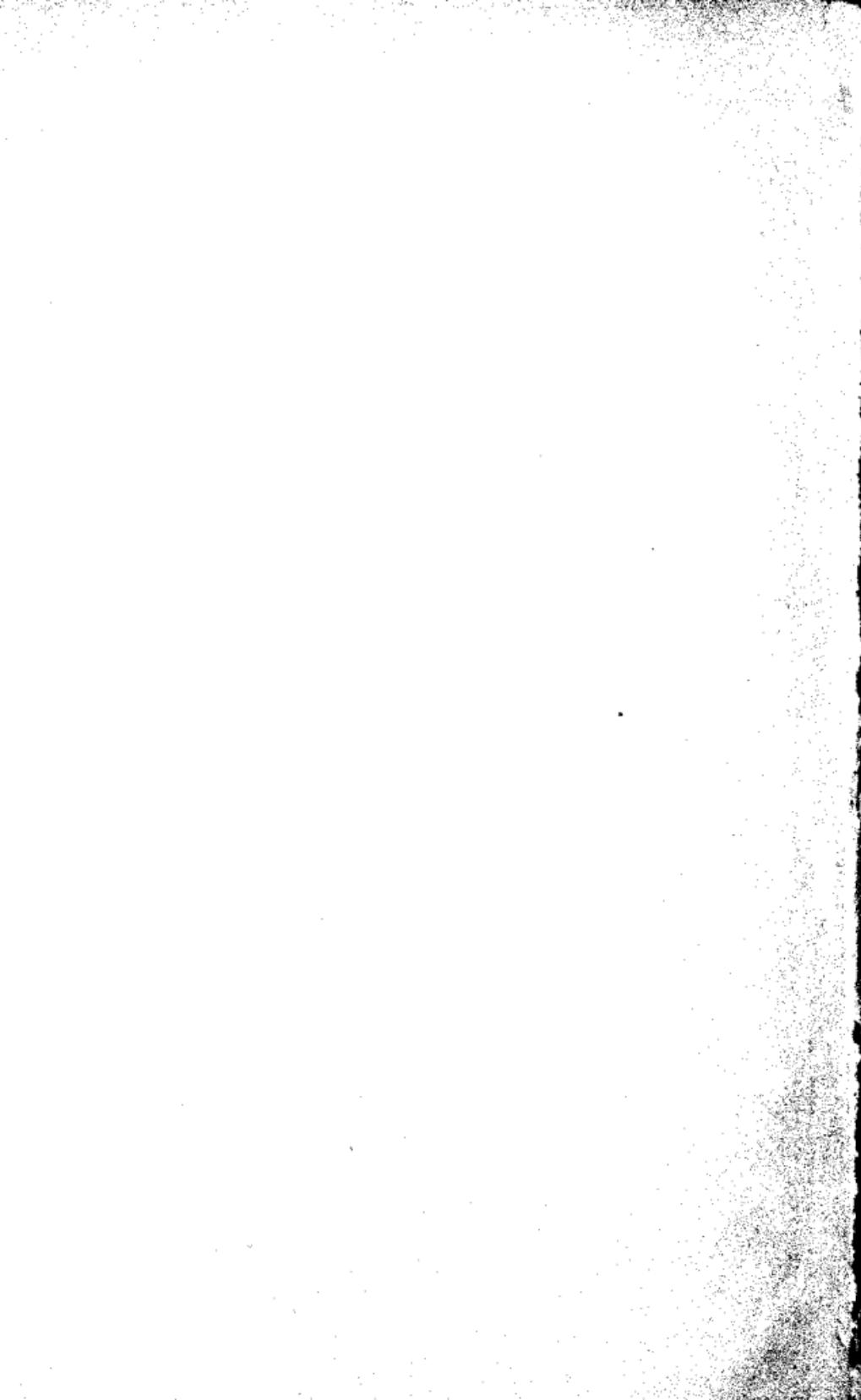
Spisal

401407-

J. Spissmann iz J. D.

S štirimi podobami.

Klubljani. — Založila Katolička Bukvarna.

Liebt eure Feinde, Erzählt
**Ljubite
svoje sovražnike!**

Povest
iz maorskih vojsk na Novi Zelandiji.

Joseph Spisal
J. Spissmann iz J. D.

S štirimi podobami.

V Ljubljani.

Založila Katoliška Bukvarna. — Tiskala Katol. Tiskarna.

1899.

401.407-A.

KAZALO.

	Stran
I. Patricij O' Niel in maorski poglavar	1
II. Beg in napad	13
III. Na „morski liliji“	24
IV. Trije bratje	31
V. Nepričakovano poročilo	35
VI. „Mati!“	43
VII. V maorskem taboru	48
VIII. Žrtev	54
IX. V največji sili	61
X. Snidenje	69

1. Patricij O'Niel in maorski poglavjar.

V tihem morju leži velik otok Nova Zelandija. Kukova morska ožina ga deli v dva otoka. Od Avstralije je 1000 km oddaljen; od njega do zahodnega obrežja južne Amerike je 9500 km. Površje znaša 270.000 km², tedaj skoro toliko kakor laško kraljestvo. Strmo obrežje se vzdiguje iz nepregledne morske gladine. Tu in tam se zajedajo valovi v celino ter iskušajo izpodkopati gozdnati breg, drugod pa napravljajo lepe zalive, v katerih najde mornar varno zavetje. Na mnogih krajih kipé v nebo mogočni gorski velikani, s stožastimi vrhovi in z zevajočimi žreli. Tako 2500 m visoki Tongariro še sedaj bljuje vroči par in razbeljeno kamenje, Ruapahu in Egmont sta pa že jenjala bljuvati. Na južnem otoku je Kuk ali Ahoarangi. Krije ga večni sneg. Njegov 4000 m visoki vrh se približuje najvišjim vršacem naših Alp. Ta čudovita gorska pokrajina sredi južnega morja se odlikuje tudi z lepo vrsto vročih vrelcev in jezer. Krog pogorja se vrste krasne pokrajine, rodovitne doline in gozdnati griči. Nova Zelandija je nekak ze-

meljski raj; posebno evropskim naseljencem ugaja tamkajšno milo podnebje. V letih 1840 do 1860 se jih je tu prav mnogo naselilo.

Tudi *Irec Patricij O'Niel* si je priredil nov dom sredi pragozda na severnem otoku Nove Zelandije. Oddaljen je bil le dan hoda od bližnjemisijonske postaje Papakana ob izlivu reke Hokianga. Pa svoje bivališče si je pripravil le po obilnem trudu; njegov od solnca zarujavel obraz in žuljavi roki sta pričali o marsikaterem prestanem znoju. Pa najhujše je bilo pri kraju. Z zadovoljnim obrazom se je oziral vrli mož po svojem prijaznem pohištvu kraj gozda in po dobro obdelanem polju v rodovitni dolini, katero je potrebila njegova marljiva roka visokih dreves in bujno rastoče praproti. Veselje mu je zaigralo v očeh pri pogledu na Marijo, zvesto, pridno ženo. Obema pa so večali srečo vrli sinovi *Bôb, Jon in Bil*. Petnajst let stari Bôb je krepko pomagal očetu pri delu in zdelo se je, da je za delo v pragozdih kakor ustvarjen. Jon naj bi poskusil z ovčarstvom, ki prinaša na Novi Zelandiji lep dobiček. Patricij O'Niel je že prihranil potrebno vsoto, da bi nakupil malo čredo. Malega Bila pa je sklenil poslati v solo : gojil je pri tem sklepu tiko željo, da postane kdaj duhovnik. Pobožni in silno nadarjeni osemletni deček je res veliko obetal, in dobri stariši so ga gledali v duhu že pred oltarjem Gospodovim. Vse je bilo dogovorjeno z očetom Servantom, častitljivim misijonarjem, ki je prvi oznanjeval katoliški nauk na Novi Zelandiji. Oče, mati in

otroci so bili čvrsti in zdravi; zakaj bi pošteni Patricij ne bil vedno dobre volje?

Bilo je začetkom februarija leta 1860., tedaj v onem času, ko jenja na Novi Zelandiji poletje in se prične zima. Na velikem otoku južnega morja traja vročina od decembra do februarija, veter prinaša od juga vroč, suh zrak. Meseca februarija pa se obrne in vleče od severozahoda, kjer se zbirajo temnosivi oblaki, prinašajoči dolgo deževno dobo. Na večer, ko se začenja naša povest, so se prikazali po dolgem času prvi oblaki na nebu. Patricij O'Niel je ravnonakar dodelal vozno pot, ki naj bi sklepala njegov dom z bližnjo cesto, po kateri spravljajo drvarji dragoceni kavrov les proti izlivu reke Hokianga. Dečki so mu pridno pomagali; zdaj počivajo na posekanih debilih in čakajo večerje, Patricij pa odmerja onstran ceste novo pot v dolino. Solnce se je že nagibalo čez zahodne vršace, da zatone v Veliko morje; iz gozdov pa so odmevali vabilni klici novozelandskih golobov, kateri so počivali ob dnevni vročini v drevesnih vrhovih.

Po potu prihaja Maori; bil je to pol divji Zelandec, oblečen v suknjo iz svetlobarvenega katuna, ki ga je primenjal z Angleži; ogrinjal ga je kratek plašč iz novozelandske konoplje. Molčé je hitel mimo, Patricij ga opazi in prijazno pozdravi: „Dober večer, prijatelj! Gotovo ne poznaš O'Nielove koče, ker greš brez pozdrava mimo nje?“

Maori postoji in pogleda Ircu v oko. „Ne poznam te, tujec“, reče nato, „in nimam navade, da bi pozdravljal vas, tujce, ki ste prišli čez morje, da kradete zemljo naših očetov.“

„Kakor ti drago, Maori. Povabiti sem te hotel na krompir. Če pa greš rajše lačen dalje, ti ne branim. Kar se pa tiče zemlje, katero tukaj obdelujem, vedi, da je nisem ukradel, ampak pošteno plačal.“

„Pošteno plačal!“ ponavlja Maori z zaničljivim smehom. Koliko si pač dal zanjo? Nekaj železnih motik, par sekir in volneno odejo prav po zgledu vaših pridigarjev. Ti beró iz vaše svete knjige najlepše stvari o ljubezni in miru, pa v istem hipu žugajo z morivno vojsko, če ogoljufani zahtevamo nazaj ped zemlje, hoteč nasejati na nji nekoliko riža, da bi naše žene in otroci lakote ne pomrli. Ti pobožni hinavci! Sovražim jih bolj kakor vojake, ki so nas pregnali z odkrito silo z rodne zemlje. Najbolj pa sovražim izdajice našega ljudstva, ki so zapravili vsemu rodu posestva, ki niso bila njihova lastnina in to za pest steklenih jagod in nekaj malovrednih nožev. Gorjé izdajcем in goljufom! Maščevavni dan ni več daleč!“

Divjakovo oko je strastno blisnilo, in nje-gova roka je trdneje prijela kij iz ratavega lesa, ki je trden kakor železo. Patricij O’Niel se ne-hoté umakne, rekoč: „Maori, govorиш tako, kakor bi snovali ti in tvoji rojaki novo vojsko. Res ste prestali marsikatero krivico, res govoré

nekateri vedno o Bogu, delajo pa nepošteno, ker stegajo roko po vašem blagu s pretvezo, da hočejo rešiti vaše duše. Pa to so odposlanci anglikanske cerkve. Naši duhovniki, katerih ti morda ne poznaš, niso nikdar tako ravnali; znani so mi pa tudi med anglikanskimi pridigarji pošteni možje. Kljub vsem prestanim krvicam vam svetujem, pustite orožje; godilo bi se vam, kakor že večkrat; vaši Patu-Patu (bojni kij) so sicer trdi, toda angleške sekire so trše; znate sicer daleč metati sulice, toda krogle vaših sovražnikov leté še dalje.“

„Prav govorиш, belokožec, in modro je tvoje dokazovanje. Vendar je boljše, da se maščujemo in slavno umrjemo, kakor pa, da se bližamo od dne do dne propadu in na lastni zemlji beraško umiramo. Sicer pa imamo tudi mi puške, in kmalu jih bomo imeli še več. Ali pa nazadnje meniš tudi ti, naj ravnamo tako, kakor nam je bral vaš pridigar iz svete knjige: „Ljubite svoje sovražnike! Storite dobro njim, ki vas sovražijo! Če te kdo udari na desno stran, ponudi mu še levo, in če ti hoče vzeti suknjo, daj mu še plašč?“ Kajpak! to je dobra postava belokožcem; kajti njim so vsi ljudje sovražniki, vsakega bijejo in vsakega oropajo suknje. Modri so, ker oznanujejo postavo, da bi jih vsi ljubili in bi dobili vse maorske plašče; pa ne samo plaščev, hočejo tudi njihove koče in njive in gozde in otroke maorske. O ti premeteni kristijani! Sami pa sovražijo svoje nasprotnike. in če jih Maori

udari v lice, odsekajo mu glavo. In tako bodo storili tudi Maori; delali bodo z vami po svoji stari postavi; in stara postava se glasi: Sovraži nasprotnika! ubij sovražnika, pojej ga in napij se njegove krvi! Svetujem ti, tujec, zapusti takoj naš otok, če ti je drago lastno življenje in življenje tvojih sinov. Ali niso dečki, ki se pogovarjajo tam na posekanih deblih, tvoji?“

„Da, moji so. Hvala ti za svet; pa ne potrebujem ga. Koj v začetku najinega pogovora sem ti rekel, da me ne poznaš; kajti vsi sosedni Maori so moji prijatelji; nikomur nisem skrivil lasu in vem, da mi ne bodo storili nič žalega. V dokaz, da hočem spolnjevati postavo, katero tako dobro pomniš, povabim te še enkrat na večerjo, dasiravno sklepam iz tvojih besed, da si sovražnik vsakega belokožca. Izpoznal sem tudi, kakor hitro sem te ugledal, na pobaranem tvojem obrazu, da želiš prej ko prej vojske z nami.“

„Prav si videl. Pa ker bojni rogovi še ne kličejo v vojsko, morem prestopiti prag tvoje hiše. Vendar ne upaj, da bom zato prizanašal tebi in tvojim, če se srečamo v vojski.“

„Dobro, naj bo“, odgovori naseljenec, „jaz upam, da se nam ohrani mir.“ Nato mignе dečkom, sam pa stopa mirno poleg divjaka ob skrbno obdelanem polju proti stanovanju. Skozi odprta vrata vstopijo v kuhinjo. V kotu je plapolal ogenj na snažnem ognjišču, na nasprotni strani pri oknu pa je stala za večerjo pognjenā miza.

„Ali si že dovršila, Marija?“ vpraša ženo, vstopivši naseljenec, „in ali imaš kaj dobrega za gosta, katerega sem pripeljal s seboj?“

O’Nielova soproga je imela polno opravila pri ognjišču. Vendar se je urno obrnila, vstopivše je prijazno pozdravila in potem odgovorila: „Krompirja dovolj in zraven oba mlada zajčka, katera je Joni včeraj vjel. Vedela sem, da boste prišli lačni domov. Ali ste dodelali pot?“

„Da, mati“, zakliče mali Bil. „in jaz sem najbolj pomagal. Kajne, oče, da sem storil toliko kakor Joni, ki se je vedno oziral po ptičih in dvakrat zastonj splezal za golobi na drevo, in skoro toliko, kakor veliki Bôb, ki je bil še precej priden.“

Vsi so se smeiali govoru živahnega osemletnega dečka. Bôb reče: „Zahvalim te za dobro izpričevalo moji pridnosti.“ Jon pa zažuga: „Le čakaj, Bil, po jutranjem grem po godne golobe, in ti ne dobiš nobenega.“

„Pa vendar jih bom dobil; kajti prinesel jih boš materi, in mati jih bodo dali meni. Kajne, mati?“ S temi besedami je objel mater, katerej je odsevala sreča z obraza pri pogledu na duševno in telesno zdrave, cvetoče otroke in na pridnega, vrlega moža. Svojemu malemu je odgovorila: „Če boš priden, dal ti bo Joni sam par golobov; toda, otroci, zdaj k večerji in tudi vi, Maori, odložite kij tja v kot in sedite k nam. Bil, môli!“

Maori je vse molčé ogledoval in pazljivo sledil priprosti molitvi, katero je opravljal mali deček z razločnim glasom. Vsi so bili obrnjeni s sklenjenima rokama proti križu, ki je visel na steni med svetimi podobami. Maori je bil danes prvič v katoliški hiši. Pri anglikanskih pridigarjih je videl podobo kraljice Viktorije, Nelzonovo, Wellingtonovo in druge, zastonj pa bi bil iskal podobo Zveličarjevo ali svetnikov. Spoznal je, da su ti tujci povsem drugačni od onih, s katerimi je prišel doslej v dotiko in jih smrtno sovražil; že je začel premišljevati, ali bi se ne dalo s temi v miru živeti. Medtem se je krompir v skledi dobro odsedal, in izginala sta tudi mlada pečena zajčka, katerih najlepši in najboljši del je predložil O'Niel svojemu gostu. Ko je mali Bil opravil molitev po jedi, začel ga je Maori izpraševati o podobah na steni. Bil mu je rad ustregel in vneto, otroško priprosto pripovedoval o sv. Jožefu, o angelu varihu, o ljubi materi božji in o križanem Zveličarju. Govoreč o materi božji je tudi z veseljem povedal, kako je pred nekaterimi dnevi dobro plačal onstran reke bivajočega škotskega soseda. „Pomisli“, reče deček, „Mak Merzon je trdil, da ni prav, da častimo mater božjo. Poslušaj, kako sem ga zavrnil. Vprašal sem ga, če veruje, da Jezus Krustus ni častil svoje matere. Ko mi je odgovoril, da drugače biti ne more kakor, da jo je častil in visoko spoštoval, sem naglo rekel: „Tedaj kakor je on storil, to smemo tudi mi.“ Pri teh besedah je

povesil Mak Merzon obraz in zagodrnjal: „Pa molil je vendor ni“, in jaz sem tiho odvrnil: „Saj tega tudi mi ne storimo“ in nič več ni vedel odgovoriti. Najlepše pa je pripovedoval Bil o križanem Zveličarju, kako je izkazoval Judom samo dobrote in kako grozovito so ga zato na križ pribili. „In ali veš, kaj je na križu storil? Zamogel bi bil hudobne Jude pobiti in v pekel pahniti; pa vse jim je odpustil, in celo molil je za svoje sovražnike: „Oče, odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo! Do zadnje kaplje je prelil svojo kri zanje, in za nas in tudi zate, o Maori, čeprav ne veruješ vanj.“

Z veselim začudenjem sta poslušala O’Niel in njegova žena sveto gorečnost vrlega dečka; mati je pristavila: „Bil, lepo si povedal, toda vedi, da moraš tudi tako delati vse dni svojega življenja.“

„To bom tudi storil“, reče deček. „Vprašajte mojega brata, kako zvesto izpolnjujemo vaše naročilo, v spalnici molimo vsak večer očenaš za zlobnega gospoda Flint-a.“

Maori je opazil, kako se je bil izpremenil pri tem imenu naseljenčev obraz. Zato je vprašal Bila: „Kdo je ta gospod Flint, in kaj ti je storil hudega?“

„Gospod Flint je silno hudoben mož“, je rekел Bil. „Oče in mati nista stanovaла vedno tukaj v tem gozdu, bivala sta daleč, daleč on-stran morja v lepej Irski, katerej je prinesel luč prave vere očetov zaščitnik, sveti Patricij. Mati pravijo, da je na Irskem veliko lepše,

kakor na vašem otoku. Dasiravno je meni tudi tukaj všeč, mi je vendar Irsko ljubše, ker je tam moja domovina. Tudi prepevajo mati krasne pesmi o naši domovini in pripovedujejo o lepih kilarnejskih gorah in krasnih sinjih jezerih. Ob takem jezeru je stala naša hiša, krog in krog so jo obdajale rodovitne njive, za temi so se pasle na zelenih pašnikih črede naših krav in ovac. V davnih časih je bila vsa okolica ob jezeru naša. Hiša, polje in livada, gozdi in pašniki, vse je pripadalo očetovemu dedu. Pa prišla je vojska; Angleži so premagali Irce; visok mož, mati ga imenujejo Kromvel, je ukazal na tisoče Ircev pomoriti, ker niso hoteli sprejeti krive vere, katero je on priznaval. Vso deželo je razdelil med svoje privržence. Usmrtili so tudi očetovega deda. Vsa lepa posestva, ki so pripadala od nekdaj O'Nielcem, je prejel v dar visok angleški plemenitaš. Dedov sin je bil zadovoljen, da je smel kot najemnik obdelovati nekdaj svoja posestva. Ali veš, kaj pomeni beseda najemnik? To je mož, ki obdeluje tujo njivo in plača lastniku določeno svoto, katera je pogosto večja, kakor dohodki z njive. Angleški plemenitaš je zahteval več, vedno več in tako smo obožali. Že stari oče so bili revež. Po njihovi smrti so prevzeli moj oče najemščino. Zlobni gospod Flint nas jesovražil, zato je pisal plemenitašu na Angleško, naj zahteva še višjo dnino. Oče niso hoteli zapustiti zemlje, katero so obdelovali O'Nielovci že več sto let, zato so se uđali zahtevi angleškega plemenitaša.

Pa prišla so huda leta; toča je uničila žetev; kužna bolezen je pobrala živino; očetu nikakor ni bilo mogoče skupaj spaviti potrebnih denarjev za gospoda Flinta. Zastonj so prosili trdega moža, naj potrpi z nami, ali vsaj počaka, da mine zima, da bodo mogli ljuba mati zopet hoditi, bili so namreč takrat bolni. Toda, ti ne veš, kakšna zima je v naši domovini! Tam ne dežuje kakor tukaj, tam pada gost sneg, ki pokrije na debelo vse pokrajine, kakor na vašem otoku vrhove najvišjih gora; povsod je poleg tega tak mraz, da bi ti v svoji lahni obleki kar zmrznil. Ali si moreš misliti vse to? Dobro, tedaj preudari, kako je moralo biti pri srcu očetu in materi, ko je mrzlega zimskega dne vstopil g. Flint in nas z orožniki izgnal iz gorke sobe v sneg. Kajne, ti bi bil pograbil svoj kij in bi bil razbil črepinjo hudobnemu možu? Moja mati pa so izkušali očeta pomiriti, kazaje na oni križ, ki je visel v naši sobi. Oče so ga sneli s stene, in ga nesli v desni roki, z levo pa so peljali bolno mater iz hiše. Mati so nesli v naročju mene, ker sem bil še prav majhen, poleg njih pa sta šla jokaje Jon in Bôb. Mrzel sever je usipal sneg na nas, jaz ga nisem čutil, ker so me mati dobro zavili. Toda kolikokrat že so mi pripovedovali mati o onem strašnem dnevnu! Stopali smo počasi ob zamrzenem jezeru proti vasi, hudobni mož pa je vpil za nami: „Glejte, berača O'Niela, kako nese svojega lesenega Boga! resnično ta mu bo malo koristil!“ Če bi ne bila sprejela uboga

vdova Šara mater in mene in mojih bratov v svojo kočo, zmrznili bi bili ljuba mati, in jaz bi bil moral ž njimi umreti Maori, ali ti je zdaj dovolj znano, kdo je gospod Flint, in kaj nam je storil hudega?“

Maori sicer ni umel vsega, kar je pripovedoval mali Bil, vendar je vedel toliko, da je spoznal agentovo zlobo. „Ali nisi potem več videl onega moža?“ vpraša naseljenca.

„Nikdar več“, odgovori patricij. „Z delom svojih rok sem si toliko prislužil, da sem zmagal stroške za popotovanje na ta otok, plačal zemljo in priredil nov dom, prišedši z ženo in otroki semkaj.“

„In takemu sovražniku si vse iz srca odpustil?“ poizveduje Maori, opirajoč svoj oster pogled v vrlega Irca.

„Da, to upam“. reče Patricij resno. „Kristijani imamo molitev, v kateri prosimo Boga, naj nani odpusti naše dolge, kakor odpuščamo svojim sovražnikom. Vendar odkrito priznam, da še niso izginila bridka čutja iz mojega srca, in če bi se zopet sešla s tem možem, bržkone bi vzbudil srd v meni.“

Maori vstane, rekoč: „Oditi moram. Pred luninim svitom moram biti pri svetem drevesu Jotara, ki stoji onstran hriba ob morju. Zahvaljujem te za večerjo, dobra je bila; zahvaljujem za prijazni pogovor, ki je bil še boljši. Če bi bil vedel pred mesecem dni, kar sem čul danes, govoril bi bil drugače v zboru poglavarjev, kajti zdaj verujem, da niso vsi belokožci hudobni.“

Toda danes je že prepozno, ponavljam svoje prejšnje svarilo: Bežite, dokler ne bo prepozno; kajti ob Vajkatu že odmevajo maorski bojni klici. Zdravi ostanite! Jaz sem poglavar Te-Vaturu. Te-Vaturu ne more ljubiti svojih sovražnikov; toda tebe in tvojih ne prištevam svojim sovražnikom!“

2. Beg in napad.

Maorski poglavar je zapustil naselnikovo stanovanje. Kmalu je izginil O' Nielu izpred oči; objel ga je mrak, kateri je legel po samotni pokrajini in mirnem domu in zazibal v spanju celo najmogočnejše velikane neizmernih pragozdov.

„Kaj pomeni vse to?“ vpraša skrbno Irceva žena. „Kaj pač misli s svarilom, in kaj je pričoval o bojnem klicu ob Vajkatu? Kdo je ta Te-Vaturu?“

„Te-Vaturu je maorski poglavar!“ reče O' Niel; dozdeva se mi, da sem slišal to ime med imeni onih poglavarjev, ki so najstrastnejši sovražniki naseljencev. Vendar ne skrbi, draga žena, vročekrvni Maori iščejo krvavih prask kakor vsako leto; ko si okrvavé božljne ude, poi zgubé se zopet po gozdih. Sicer pa je Vajkato pač dobrih petdeset ur od nas; domačini tukajšnje okolice pa so nam prijazni.

Otroci, pripravite se k večerni molitvi, in potem se podamo mirno k počitku. Saj smo v božjih rokah in v varstvu svetih angelov.

Gospa O'Niel je prižgala svetilnico pred podobo Križanega, in vsi so pokleknili. Pa komaj so pričeli z molitvijo, ko začujejo nagle korake in koj nato silno trkanje na vrata. Bil je Škotec Mak Merzon. S klicem: „Bežite, bežite, Maori!“ je planil v sobo. „Pred očmi so mi ubili ženo; nad glavo so mi začeli stanovali. Poglejte svitli žar tam nad gozdom! Branil sem se z dobro sekiro in vendar sem si komaj rešil življenje. — Čakajte psi, maščevanje vam ne odide!“

Trenutki zmešnjave so sledili temu strašnemu poročilu. V naglici so spravili nekaj stvari skupaj. Gospa O' Niel je prinesla nekoliko živeža; Patricij se je oborožil z dvočevko in si obesil s smodnikom in svincem dobro nabasano lovsko torbo. Bôb se je tudi oborožil, Jon je vzel sekiro in motiko, mali Bil pa je snel s stene stari križ, rekoč: „Jaz ga hočem rešiti.“

Beguni so hiteli v gozd. „Kam sedaj?“ je vprašal Mak Merzon. — „V naselbino ob izlivu Hokianga“, reče Patricij. — Toda kakor v odgovor se je zasvetilo v istem hipu tudi na zahodu. — Iznad temnih drevesnih vrhov se je vzdigal krvavordeči žar.

„Gorjé!“ zakliče gospa O' Nielova. „Že požigajo tudi Papakanan. Oče Servant je v nevarnosti; kaj bo z njegovo hišo in cerkvico? In kaj je to?“

Z bližnjega griča se je začulo divje vpitje in odmev bojnih rogov. „Že so za nami morski požigavci! Hitimo v visoko praprot! Došči moramo prej ko prej sotesko ob vznožju, kjer se je lani sekal kavrov les. Mak Merzon nam bo kazal pot!“

Previdno so se plazili skozi praprot in grmovje. Dospevši vrh griča, so se ozrli v dolino. Kako žalosten pogled! Iz Irceve hiše je švigal plamen.

Gospa O’Niel se ni mogla zdržati solz, tudi dečki so začeli glasno tožiti. Na Irčevem obrazu se je videla kmalu huda jeza, kmalu bridka žalost; vendar pa je opomnil svojce, naj bodo mirni, rekoč: „Tiho, otroci! Kdo ve, če ni v tem grmovju skritih zaveznikov požigavcev. Z božjo pomočjo si bomo že sezidali drugo hišo. Zdaj moramo hitro od tod. Mak Merzon, vam je najbolje znana pot v kavrovo sotesko; pojrite naprej; previdno vam bomo sledili eden za drugim, Bôb, Jon in Bil; z ženo greva zadnja. Hodimo prav tiho in previdno, stopajmo pazno, da se ne izgubimo v gozdni tmini!“

„Molite tiho k ljubi materi božji in k angelu varihu; obžalujmo tudi grehe in napake, s katerimi smo žalili ljubega Boga“, je priponnila gospa O’ Nielova. Mali Bil je molil takoj polglasno: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom.“

Njegov oče ga je slišal; stopajoč pod mogočnimi drevesi je mislil na upravnika, ki

ga je pregnal iz hiše in domovine, spominjal se je divjih Maorcev, ki so mu ravnokar vpepelili novi dom. — Močno se je oglašala v njegovem srcu jeza in želja po maščevanju, pa premagal je izkušnjavo, izročivši se s celim srcem božji previdnosti. — Stopali so previdno v temi. Treba je bilo lesti čez precejšnjo strmino navzdol. Mak Merzon je iskal najvarnejše poti od debla do debla; ročno so mu sledili dečki, podajoč drug drugemu roko. Najtežavnejša je bila pot za gospo O'Niel; soprog jo je podpiral in skoro nosil.

Že so začuli v globočini šumljanje gorskega potoka. „Srčno dalje!“ je zašepetal naselnik. „Pred luninim vzhodom moramo prekoračiti dolino pod nami in dospeti v onstran ležeči gozd — in že se svetlika na nebu.“

Zopet so korakali čez strmino, kar se odkrhne pod Mak Merzonovo nogo kamen in zdrči v globočino. Koj nato so začuli v bližini klic ponočne ptice in enaki odgovor onstran strmine.

„Kaj je bilo to?“ vpraša tiho O' Niel. — „Dve sovi, ki se vabita“, odgovori Mak Merzon.

„Ali pa so Maori nam na sledu. Pazite, Mak Merzon!“

„Menim, da so bile sove; — sicer pa ni druge pomoči. Naprej moramo!“

Še so poslušali nekatere trenutke; vse je bilo mirno, zato so nadaljevali pot. Čez pet minut so dospeli v dolino in stopili previdno iz gozda.

S praprotjo in nizkim grmičevjem poraščeno obrežje ni bilo varno zavetje, zato je bilo treba čez potok.

„Ni globok, pa voda je deroča“, reče Mak Merzon. „Stopim vanj in pomagam dečkom na ono stran. Potem poneseva oba gospa O’Niel.“

Bôb in Jon sta si pomagala sama skozi bobneče valove, komaj je bilo treba Mak Merzonove pomoči. Mali Bil je rekel materi: „Nič se ne bojte, mama, poglejte križ, ki sem ga vzel s seboj!“ Nato ga je prijel vrli Škotec in ga nesel k bratom. Srečno ga je postavil k njima, in že se je vračal k O’ Nielu. Toda komaj je bil dospel sredi potoka, siknila je pušica skozi zrak, in mož se je zgrudil z glasnim vzklikom v šumeče valove. — Zastonj je poskušal, da bi se vzdignil; deroča voda ga je odnesla.

Patricij O’Niel je menil prvi hip, da se je bil vrli Škotec zdrsnil na gladkem kamenu; zato je hitro skočil v vodo, da bi pomagal svojemu prijatelju. Toda v istem trenutku prileti pušica mimo njegove glave in za seboj zasliši divje vpitje, kateremu je sledil odgovor onstran gozda.

„Maori“, zakriči osupnjen. „Skrijte se v praprot, otroci bežite! Nato se je hotel obrniti, da bi se vrnil k ženi. Kraj gozda je videl temne postave. Ni še dosegel brega, ko mu je ugrabil divji Maori ženo in jo treščil na tla. — V vodi stoječ nameri Patricij na div-

V vodi stoječ nameri Patricij na divjaka. (Str. 17.)

jaka, puška poči, Maori pade smrtno zadet poleg gospe O'Niel; toda že so bili njegovi tovariši na mestu. Pušice so švigale, kamenje se je kar usipalo. — Sulica se je zabodla vрlemu Ircu v desno ramo; toda ni je opazil, imel je le eno misel, kako bi rešil ženo. — Prišel je k bregu, pa zadel ga je na glavo velik kamen. — Z vzklonom: „Moja žena, moji otroci!“ se je zgrudil nezavesten na breg.

Divji krik zmagavcev se je razlegal po pokrajini. Maori, ki je O' Niela smrtno ranil, je priskočil, odvzel si kot plen njegovo dvočevko in zapustil naseljenca, misleč, da je mrtev. Nato je prijel še roko padlega Maorca, opazil pa ni poleg tega ležeče gospe O' Nielove. Ustreljeni se ni ganil. „Mrtev si, ubogi Taranuki. Pa maščeval sem tvojo smrt! — Obrnivši se k tovarišem, ki so dospeli med tem na kraj kratkega boja, je zaklical: „Stari so mrtvi; mlade pa bodo že zajeli naši v gozdu. Urno napravite ogenj! Tukaj hočemo pričakovati Te-Vatura, ki mora priti vsak čas s svojimi od Jotara. Ognjeni svit, odmev bojnih rogov in naše zmago oznanjujoče petje jih že privabi na pravo mesto. Te-Vaturu bo z nami zadovoljen. Maščevali smo se nad tujci. Glejte, zemlja je rdeča njihove krvi; pogorišča njihovih hiš pa rdeče nebesni obok!“

Mladi Maori je drgnil z veliko spremnostjo suho vejevje, vrgel na tleči les nekoliko listja, in imeli so ogenj. Drugi so nametali praproti in suhljadi; kmalu je plamen visoko švigal.

Pri rdečem odsvitu je bilo lahko spoznati divje postave maorskih bojevnikov. Bil je prav peklenški prizor. — Obrazi divjakov so bili pisano pobarvani v strašnih risbah, kar je dalo njihovemu že po naravi divjemu izrazu še strašnejšo podobo. V razmršene lase so si nataknili ptičjih peres, čez pleča pa so ognili pasjo kožo ali volneno plahto. Skoro brez obleke so skakali, divje se zvijaje, krog ognja; tulili so s hripavim glasom, da je odmevalo v dalnjem gozdu; metali so bojna kopja in švigali s sulicami. — Od časa do časa so zatrobili v bojni rog in klicali tovarišem onstran potoka, naj se jim pridružijo.

Hrup je prebudil gospo O'Nielovo z omedlevice, katero je bil provzročil grozni položaj. Videla je v nevarnosti otroke in moža; čutila še, kako jo je močni Maori vrgel na tla, in se v tem hipu zgrudil krvaveč poleg nje.

Prebudivša se, ni mogla zbrati svojih misli, čutila je le nepopisen strah. — Ko pa so ji prišli v spomin zadnji dogodki in je spoznala svoj položaj, obšla jo je takata groza, da je skoro zopet omedlela. — Od plapolajočega ognja je bila kakih petdeset stopinj daleč; poleg nje pa je ležalo truplo ustreljenega Maorca. — Opazovati je zamogla vse, kar se je godilo ob ognju in ob bregovih gorskega potoka. Nikjer ni ugledalo skrbno oko dobrega soproga, nikjer ljubeznivih otrok; pogled plešočih divjakov pa je bil tako strašen, da je nehoté zopet zamižala. — Kaj naj bi bila

storila? Molila je tiko k Bogu, da bi jo razsvetlil in okrepel; toda skrb za otroke in moža je bila tolika, da je komaj zamogla moliti.

Dобра gospa ni mislila nase; izročila je svoje materi Mariji z neko obljubo, in čutila se je naenkrat čudovito potolaženo. Spomnila se je izpovednikovih tolaživnih besed. Tožila je namreč očetu Servantu, kako se čuti osameljo v hiši sredi pragozda, kako jo muči skrb, da bi se nji ali otrokom ne pripetilo kaj hudega. — Nato ji je odgovoril oče Servant: „Ali ste kdaj sami? — Ali ne veste, da je vaš najmogočnejši prijatelj in varih vedno in povsod pri vas — vsegapričujoči Bog?“

To je prišlo pobožni ženi v spomin, in govorila je sama sebi: „Da, on je meni in mojim bliže, kakor Maori, da, bliže kakor truplo, poleg katerega ležim.“

Nov hrup jo je primoral, da je zopet odprla oči. Četa, ki je zasedla gozd onstran doline, prihajala je zdaj z divjim krikom čez potok. Gospa O' Niel je znala le malo maorski jezik, vendar je umela, da so povpraševali prišleci po otrokih, ki so bili ubežali čez potok. Slišala je tudi, da Maori niso videli nikjer otrok. Tako je ukazal načelnik, naj hité za njimi, ker še ne morejo biti daleč. Precejšnje število Maorcev se je vrnilo čez potok. Luna je stala že visoko; v njenem svitu je bilo mogoče pregledati razločno celo pokrajino. Tostran potoka se je vzdigovalo strmo z gozdom

poraščeno gorovje; onstran pa se je razprostirala več sto korakov široka, z visoko praprotjo in gostim grmičevjem poraščena ravan. — Otroci so se tu lahko poskrili, morda tudi ubežali.

V največjem strahu je sledila z očmi gospa O' Nielova Maorcem; opazovala je njihovo postopanje; videla je, kako so se nastavili nekateri ob gozdnem robu, drugi pa se poizgubili po grmičevju kakor lovski psi. Tresla se je in molila. Dolgo časa se je zdele brezuspešno vse iskanje; kar se zasliši daleč ob potoku strašen krik. Že je menila trpeča mati, da so vjeli njene otroke. Toda našli so le Mak Merzonovo truplo, katero je vrgla deroča voda na suho. Koj nato je dal načelnik novo povelje, katerega gospa O'Niel ni umela; pa umela je le prekmalu njegovo izvršitev. Zagzgali so na vseh straneh suho praprot. V smrtnem strahu je nehoté glasno zakričala; ni mislila na lastno nevarnost, skočila je na noge in uprla srpo oko na onstran potoka rastoče grmičevje, misleč, da so tam skriti njeni otroci, in da jih obdaja plamen od vseh strani.

Divjaki ob ognju so zaslišali bolestenski materin krik, vsi so se ozrli na ubogo ženo, katere doslej niti opazili niso.

„Naseljenčeva žena!“ zakričali so vsi povprek. „Gotovo je žena onega tujca, ki je ustrelil Tarakanija“, reče zapovedujoči Maori. „Jaz se hočem maščevati zanj, njegova duša naj pije kri te žene.“ S temi besedami skoči visoko

vihteč bojni kij proti gospej O' Nielovi. Ta je stala kakor okamenela; v strahu za svoje otroke na lastni beg še mislila ni. — Že ji je bilo morivno orožje nad glavo; gospa je padla na koleni, priporočivša dušo Bogu, — kar zadoni za njo močni „Stoj!“ Maori je umaknil kij. „Te-Vaturu!“ je veselo zaklical.

„Da, Te-Vaturu, ki je zelo jezen, ker si začel s svojo četo boj prej, kakor sem dal dogovorjeno znamenje“, je govoril maorski poglavjar, stopivši iz gozda na čelu vojnemu oddelku.

„Nisem jih mogel zadržavati“, se je zagovarjal Maori „Maščevanje je preglasno vpilo v njihovih srcih. Potolaži se, Te-Vaturu; mnogo hiš še čaka požara, mnogo črepinj smrtnega udarca; če ti drago, začni s črepinjo te žene!“

Komaj je zaslišala gospa O' Nielova ime Te-Vaturu, se je vzdignila in se vrgla na koleni predenj. „Vi ste tu!“ je zaklicala. „Hvala Bogu, uslišal je mojo molitev, in mi prišel v največji sili na pomoč! O rešite, rešite moje otroke, mojega moža!“

Te-Vaturu je spoznal naselnikovo ženo. Povedala mu je kratko dogodke strašne noči; nato je rekel: „Hotel sem obvarovati vašo hišo; prišel sem prepozno; že je vpepeljena. Če so vaši otroci onstran v gorečem okrožju, ki obdaja dolino, je tudi zanje rešitev prepozna.

„Kje je vaš mož?“

„Upam, da je ubežal.“

„Ne, tujec leži na potokovem obrežju. Po navadi naših očetov hočemo pripraviti njega in njegovega tovariša, ki ga tam prinašajo, v slasten obed slavne zmage. Z ženo pa stori, kar ti drago.“

„Zvezite ženo! Naj postane sužnja moji ženi. Moža, ki mi je dal nocoj večerjo spoštujem, zato ne bomo jedli njegovega mesa, ne jaz, ne vi; z onim tujcem zamorete storiti po navadi naših očetov.“

Veseli krik Maorcev je udušil otožne klice nesrečne žene.

Zvezali so jo in položili na zemljo. Zaprla je oči, da bi ne gledala prizora ostudnega obeda, h kateremu so se ljudozrci že pripravljeni. — Tudi mi hočemo obrniti oči od grozovitežev.

Semkaj so se tudi že vrnili Maori, ki so zastonj iskali dečkov onostran potoka. — Dovršivši ostuden obed, dal je Te-Vaturu znamenje k odhodu še pred jutranjim svitom. Gospo O’Nielovo so vlekli skoro nezavestno s seboj. — Kaj se je zgodilo že njenim možem? — Misliti je morala, da je mrtev. Kaj z otroki? Ali so se zadušili v ognju? Ali begajo v soteskah velikanskega pragozda? Ničesar ni vedela; komaj je drznila upati, molila je za mrtve. V njenem srcu se je vzbujalo smrtno sovraštvu do požigavcev, katerih roke so bile še rdeče krvi njenih dragih; pa tudi Zveličarjeva zapoved: „Ljubite svoje sovražnike“, ji je stopila pred oči. Ta zahteva se ji je dozdevala v prvem hipu nezmisel.

Kako naj bi bilo mogoče to zapoved izpolnjevati v takem položaju?

Naravi ne — pač pa milosti!

3. Na „morski liliji“.

Napočilo je jutro po strašni noči, katere dogodke smo ravnokar opisali. Nebo se je prevleklo s temnimi oblaki. Oster severozahodnik je podil nižje deževne oblake, h krati se zaganjaje v vrhove pragozdnih dreves, katere je dobro pretresal. — Nastopila je deževna dôba, ki je oznanjevala svoj prihod že na predvečer; kmalu je lilo v potokih. Dež je pogasil tleče tramovje marsikatere naselbine, katero so zažgali Maori; pogasil je tudi grmičevje ob gorskem potoku in padal v curkih na Patricija O'Niela, ki je ležal v nezavednosti na bregu.

Na ranjenčevu čelo lijoča voda je imela zdravilno moč; izmila je nevarno, odprto rano, katero je provzročil kamen; hladila jo je neprestano, zabranjevala je nevarno vnetje in prebudila slednjič ubogega Irca iz smrtno nevarne omedlevice.

Bilo je že sredi dneva, ko je odprl Patricij oči; vendar še ni bil pri popolni zavesti. Zastokal je in privzdignil desno roko, da bi prijel za pekočo rano na glavi. To gibanje mu je provzročilo novo strašno bolečino: sulica je

tičala še v njegovi rani. Nehote jo je zagrabil z levo roko in jo potegnil z rane; velika bolečina in močan krvav curk ga je pripravil k popolni zavednosti. Vendar mu še niso bili jasni vsi dogodki, tudi se še ni zavedal svojega sedanjega položaja. Videl je, kako je hitel mimo njega gorski potok; opazil je nevihto, ki mu je usipala mrzel dež v obraz; čutil je, da je ranjen, onemogel, in kako ga muči mrazenje z menjajočo se vročino. Pogasil si je hudo žejo in poiskal zavetja pred nevihto pod bližnjim gostim grmom. — Polagoma so se mu vračali v spomin dogodki zadnje noči. Maori, njegov beg, pogorišče, napad ob gorskem potoku; toda vse to se je podilo v tako zmedenih podobah, da je vzdihnil: „Sanja se ti“, in res ga je objelo zopet trdno spanje.

Kako dolgo je zdaj ležal Patricij O'Niel, sam ni vedel povedati; prebudivši se, je bil pri popolni zavesti, ni se mu sanjalo, vse je doživel. — Kaj se je zgodilo z njegovimi? Ta misel je napolnjevala z brdkostjo njegovo dušo, pa dala mu je moči, da se je vzdignil; na pol hodeč, na pol se plazeč je hotel preiskati kraj nočnega napada. Gorski potok je narasel po zadnjih nalivih v deročo reko; drzno, da, naravnost nemogoče bi bilo podajati se čezenj tudi zdravemu, trdnemu možu.

Patricij je gledal z začudenjem na pogorelo ravan, s katere se je vzdigal še dim; ni si vedel pojasniti tega prizora. Našel je na to pogorišče, kjer so imeli Maori gnjusoben obed,

katerega ostanki so ležali daleč no okrog. Pri pogledu nanje je osupnil in glasno zakričal: „Kdo je bila nesrečna žrtev?“ — V glavi se mu je zvrtilo. S silnim naporom se je ojunačil in preiskaval natančneje raztresene kosti. Maori so vzeli po stari navadi Mak Merzonovo glavo s seboj, da so jo hrаниli v dokaz svoje zmage. Nesrečni Irec je prišel do zaključka, rastresene kosti so ostanki njegove predrage žene. Z bolestnim vzklikom je padel poleg njih na koleni.

Patricij O’Nielov glas je našel odmev v divji pokrajini. „Maorska lilija“, angleška vojna ladija, se je bila že pred nekaj dnevi usidrila ob izlivu Hokianga, da bi zabranila upor v tem delu otoka. Maori so se malo menili za ladijo. Kapitan je videl požar v Papakani; videl je tudi, kako goré naselbine tu in tam v pragozdu; zato je poslal nekatere oddelke pomorščakov na suho, da bi rešili, kar je še rešiti mogoče. — Šli so proti pogoriščem; vzdigajoči se dim jim je kazal pot. Zbrali so precejšnje število razkropljenih naselnikov in jih poslali srečno na ladijo.

Oddelek vojakov je prišel tudi mimo razvalin O’Nielovega bivališča; vojaki so plezali na strmino med naselbino in dolino, da bi odtod spazili še drugih ponesrečencev. Zaslišali so vzklik ubogega Irca ob agorskem potoku. — V malo minutah je že stalo nekaj pomorščakov poleg ranjenca, ki se je onemogel zgrudil na tla.

„Ubogi mož!“ je vzkliknil mladi vojak.
 „Tu požirek dobrega starega vina!“ Če ste Irec, kakor sem jaz in vas ta ne poživi, utonila bo ladija vašega življenja, kakor gotovo sem jaz pošten morski medved. Toda, kako so vas zlobni Maori zdelali! Ramo imate izbočeno! Tu na glavi zopet luknja! Taka rana na obrazu! Spravili vas bomo na krov! Kmalu ne boste za rabo. — Vzemite še požirek vina; le srčni bodate! Naš zdravnik vas bo že znova pokrpal! Povejte pa, če morete, kaj se vam je zgodilo, — ali ste kompas popolno izgubili?“

Čez nekaj časa je zamogel O’Niel povedati svojo osodo; prosil je svoje rešitelje, naj preiščejo ravan, dolino in goro, če morda nje-gova žena in otroci še žive. — Zgodilo se je, pa brezuspešen je bil ves trud; klicali so, streljali in zopet klicali, toda čuli so le odmev od gorskih sten. Med tem se je nagnil dan, načelnik vojaškega oddelka se ni hotel dalje muditi na kraju nesreče. Ranjenca so obvezali in varno položili na v naglici prirejeno nosilnico. Hiteli so ž njim ob gorskem potoku, dalje ob Ho-kiangu do njegovega izliva. Ubogi Irec je bil v popolni nezavednosti. Ko so ga prinesli na ladijo, ga je preiskal vojaški zdravnik. Zmajeval je z glavo: „Rana na rami ni huda, sulica je zdrsnila ob sklepni kosti; pa rana na glavi je nevarna, nevarna tudi strašna vročica!“

Čez 24 ur je vzdignila „morska lilija“ sidra in plavala ob bregu proti jugu k Vajkatorjem izlivu. Po dveh dnevih odmora je hitela

v isti smeri do jugozahodnega otokovega brega, kjer je krenila v Kukovo morsko ožino. Doslej je ležal O'Niel neprestano v nezavednosti. Pa domišljija je neprestano delovala; trpel je grozne muke. Kmalu se je bojeval z Maorci, kmalu je klical ženo in otroke; zopet je stal v dečem potoku, držeč malega Bila, medtem pa mu je Maori z zlobnim smehom odvedel starejša dečka; hiteč za njima, je padel v deročo vodo in zdaj se je boril z valovi, ki so ga nesli vedno dalje, dalje. Naenkrat se je izpremenila podoba: vozil se je po jezeru, pred seboj je gledal svoje posestvo v Kilarneju, na bregu so ga pozdravljali žena in otroci. Že je dospel h kraju; pa gospod Flint mu je zastopil pot in ga je sunil z nogo neusmiljeno v valove. Hotel ga je prekleti, pa mali Bil mu je tiščal usta, kazaje na stari družinski križ z besedami: „Ljubite svoje sovražnike!“ — Vse to se je vršilo v njegovi glavi. Zdravnik ga je poslušal, bolnikovo govorjenje je vzbudilo srčno sočutje, spoznal je, da je mož moral prestati že veliko bridkosti, — in vse je bil pripravljen storiti, da mu ohrani življenje. „Morska lilija“ se je usidrala čez teden dni v krasnem piktonskem zalivu in našemu bolniku je pojenjala vročica. Hude rane in skrajna onemoglost sta zahtevali počasi ozdravljajočemu še dolgo skrbne postrežbe. V Piktonu je bila vojaška bolnišnica; semkaj so prinesli na posebno kapitanovo prošnjo tudi O'Niela. „Morska lilija“ je ostala dalje v piktonovem pristanišču; na ladiji na-

stavljeni zdravnik je obiskoval pogosto svojega bolnika še potem, ko je bil že precej trden; kajti prav posebno so mu ugajali pogovori z vrlim Ircom.

Nekega večera sta sedela pred bolnišnico, od koder sta uživala krasen razgled na pristanišče, z mnogoštevilnimi ladijami in na visoko gorovje v ozadju. Govorila sta o tem in onem, napisled o maorski vojski. Poteklo je že več mesecev, odkar je izbuknila vstaja; Angleži to pot niso bili kos Maorcem, več ko enkrat so bili krvavo tepeni in umakniti so se jim morali. Pričakovali so več bojnih ladij iz Evrope; vse je kazalo, da bo vojska še dolgo trajala.

„Čez nekaj mesecev boste zamogli v boj tudi vi, gospod O'Niel,“ je rekel zdravnik. „Menim, da se boste z veseljem pridružili prostovoljcem.“

„Nikakor se še nisem odločil, zdravnik!“

„Ali ne? Menil sem, da hočete z Maorci obračunati?“

„Bog v nebesih ve, koliko sem trpel, požgali so mi hišo in misliti sem primoran tudi, da so postali moji otroci in moja žena žrtve njihovih strasti. — Toda, jaz sem katolik. Ko sem bil zadnjič pri izpovedi in pri sv. obhajilu, da bi zahvalil Boga za čudovito rešitev, mi je napravila velik vtis očenaševa prošnja: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom!“ Zdi se mi nekrščansko, če bi se udeležil tudi pravične vojske iz osebnega sovraštva.“

„Kako strogi sodnik ste! Ko vas je še mučila vročica, sem se čudil besedam: „Zdaj mi pravi zopet Bil: „Ljubite svoje sovražnike!“ Ta izrek ste ponavljali prav pogosto. — Pa prišlo mi je še nekaj na misel, kar sem vas hotel že večkrat vprašati. Govorili ste veliko o gospodu Flintu — neki gospod Flint je prišel lani z nami na Novo Zelandijo. To je silno bogat mož, bil je zemljiški upravnik na Irskem.“

„V Kilarneju?“ je vprašal O’Niel.

„Mogoče, da je bil tam.“

„Dolg, suh človek s špicastim nosom in rdečo brado?“

„Da, tak je bil.“

„Ni prikupljive postave! Ne želim, da bi se še kdaj v življenju sešla!“

„Kakor sem slišal, nakupil si je avklandsko okolico; — toda priatelj, vsi razburjeni ste, ta mož vam je moral veliko hudega storiti.“

„Da, prav veliko hudega mi je storil, povedal vam bom pozneje. Mnogo težje odpuščam njemu, kakor Maorcem!“

Nekaj časa sta oba molčala. Zdravnik je začel govoriti zopet o maorski vojski. Vendarni mogel pregovoriti Irca, da bi prikel za orožje. „Vojska se mi zdi krivična,“ odgovoril je, Maori so bili sramotno ogoljufani in bojujejo se za svojo domovino. Nikdar se ne bom bojeval ž njimi. Če me pa porabite v strežnika ranjencem, sem prav zadovoljen.“ Zdravnik je obljudil, da se bo o tem dogovoril s povelj-

nikom. Ta je bil koj zadovoljen. Patricij O'Niel je prišel zopet na ladijo „morska lilija,“ ki je dobila ukaz, da odpljuje v Avkland.

4. Trije bratje.

Čas je že, da pogledamo za O'Nielovimi dečki. Zapustili smo jih v tenutku, ko jih je ločil od starišev gorski potok. Očeta in mater so napadli Maori. Nesrečni Mak Merzon se je zgrudil v valove; oče jim je zaklical, naj se skrijejo v praproti, naj beže; koj nato je poknila puška, bojni krik Maorcev se je razlegal po pustinji. Dečki niso mogli razločevati v temi, kaj se je godilo na nasprotnem bregu. Pokorni povelju so se skrili v visoko praprot, pričakovanje Mak Merzona in stariše. Zaslišali so pa tudi v gozdu za seboj maerski krik; nekaj trenutkov si niso vedeli svetovati. Mali Bil je začel jokati. Ihteč je rekel: „O zdaj bodo umorili očeta in mater!“ — „Tiho bodi!“ je odgovoril Jon. „Oče in mati bosta bežala onstran potoka, in ti, Bôb, skloni se! Kaj hočeš s puško? Nazadnje zadeneš v temi še očeta, — za menoj, bežati moramo; že prihajajo Maori proti nam.“

„Kam naj bežimo?“ je vprašal Bôb.

„V sotesko, kjer se je lani sekal kavrov les. Tja so nas hoteli oče peljati; tja bodo prišli z materjo in Mak Merzonom. Ti si bil že tam, Bôb. Kaži nam pot.“

„Kako naj jo najdem v temi?“

„Na vsak način moramo odtod. Za menoj! Podaj mi roko, Bil, in ne jokaj. Prav varno stopajmo v gozd. Če prekoračimo bližnji hrib, nas Maori ne bodo zasledili. Ne jokaj vendar, Bil, raje moli!“

„Da, molimo k materi Mariji in k angelu varihu, da varuje očeta in mater.“

Jonijev nasvet je bil najboljši; izvršitev se jim je posrečila v varstvu svetih angelov. Ko so zažgali Maori praprot, da bi zajeli dečke, ali da bi ti živi zgoreli, so bili že kakih sto korakov nad ravnilo. Kmalu so dospeli v gozd in oddaljali so se vedno bolj preganjavcem, videli so, kako se je posvetilo za njimi in hoteli so v breg kakor preganjane srne; kmalu so bili na vrhu. Gozd jim je zapiral razgled v razsvetljeno, gorečo ravan, pa slišali so zmagovito maorsko petje, ki jih je napolnjevalo s strahom. — Bežali so dalje, navzgor, navzdol, naglo skozi grm in gozd, kolikor je bilo mogoče v temi. Ko je pa posijala luna, ugledali so pred seboj strm, gol hrib, katerega so spoznali po stožastem vrhu.

„Prav smo šli!“ je rekel Bôb. Najmanj tri ure daleč smo od doma. Tukaj počivajmo! Ko se zdani, splezajmo na stožasti vrh, s katerega se daleč vidi. Upam, da najdem pot v kavrovo sotesko.“

Na zavarovanem mestu so legli; bili so utrujeni vsled velike žalosti in silnega napora, Mlajša dva sta takoj zaspala, starejši brat pa je čul poleg njih.

Zjutraj je začelo deževati. Bôb je zbudil brata s kratkega, pa trdnega spanja, ter splezal na skalnat vrh. Vrnil se je k Bôbu in Bilu z veselim poročilom, da bodo dospeli v malo urah na določeni kraj.

„Pogumno dalje,“ je rekel Jon; morda sta oče in mati z Mak Merzonom že tam in nas s strahom pričakujeta.“

Kljub silnemu nalinu so se podali na pot. Kmalu so bili do kože premočeni. O poludne še niso bili v soteski, Bôb se je v daljavi zmotil. Na večer se je prikradel skozi črne oblake solnčni žarek, ki je posvetil na mokro listje gozdnih dreves; posvetil je pa tudi našim dečkom v tiho dolino. Krog in krog so jo obdajale obraščene, precej strme višine. Sredi doline je stalo jezero, v katero se je izlival velik potok; zapustivši jezero se je valil po skoro nepristopni soteski proti reki Hokianga. Po tem potoku so plavili drvarji dragoceni kavrov les k reki Hokianga. Sredi soteske so si postavili skrito kočo, v kateri so prenočevali. Dve boljši bivališči so imeli v bližini jezera ob neki strmini. Tu so stala tisučletna drevesa, katera so sekali z velikim trudom in spravljalni njihov les k bregu.

Dečki so napeli svoje zadnje moči, da so dosegli najbližjo kočo. Bila je prazna; nikjer ni bilo sledu o starših. Mali Bil je bridko jokal. Najstarši brat ga je tolažil, kakor je vedel in znal. „Starši so v hiši onstran jezera, ali še bolj gotovo v skrivni koči ob potoku;

jutri jih bomo našli.“ S tem upanjem so se morali potolažiti. Smrtno utrujeni, do kože premočeni in lačni, kakor so bili, niso mogli dalje. Jon je napravil ogenj na ognjišču; k temu so seli žalostni bratje, da bi se pogreli in posušili. Nasitili so se s koreninami užitne praproti, ki raste povsod na Novi Zelandiji. Pritchili so na steno križ, katerega je vzel seboj mali Bil in ga doslej ni položil iz rok. Pred tem križem so opravili kleče večerno molitev; kmalu je zmagala utrujenost, mirno so zaspali na kupu praproti v varstvu svojih angelov.

Pozno je že bilo, ko so se prebudili prihodnje jutro naši dečki. Močan veter je pretresal podstrešje, dež je kapal skozi poškodovanost streha. Zunaj je lilo kakor iz škafa. — Kakor hitro se je nevihta nekoliko polegla, so šli dečki k koči onstran jezera. — Starišev ni bilo tam. — Prestopili so sotesko; hodeč ob potoku, so iskali skrite koče drvarjev. Prebredli so ves potok in dospeli v kočo; — toda o stariših niso našli nikakega sledu. Zdaj jim je upadel ves pogum. Komaj je zamogel Bôb malo pomiriti mlajša brata; zagotovilo, da bodo stariši kmalu prišli, se je zdelo njemu samemu neverjetno.

„Ne, ne, nikdar ne bodo prišli; Maori so jih umorili!“ sta zdihovala brata, — in Bôb je jokal z njima.

Kaj jim je bilo storiti? Sklenili so, da za enkrat ostanejo v skriti soteski. Priredili so si kočo in z delom motili žalost. Kadar ni de-

Pred križem so opravili dečki klečé večerno molitev. (Str. 34.)

ževalo, so nabirali korenine že omenjene proti; našli so tudi divje rastoči krompir in tarovo gomolje. — V potoku je bilo veliko rib; podjetnemu Joniju se je ribarstvo kmalu posrečilo, nalovil je različnih rib. — Tako je mineval dan za dnevom. Starišev ni bilo; pa tudi noben Maori ni zašel v skrito sotesko.

Ko je minila deževna doba, so se preselili v najboljšo kočo ob jezeru. Po mnogem posvetovanju so prišli do sklepa: eden izmed njih naj gre v Papakano k očetu Servantu, pri njem bo dobil najzanesljivejša poročila o osodi ljubih starišev.

5. Nepričakovano poročilo.

Bilo je sredi poletja leta 1860., ko se je usidrala „morska lilija“ v avklandskem pristanišču. Maorski upor še ni pojenjal. Nasprostvo je postajalo vedno hujše. Prvi otoški poglavjar Viremu - Kingi ali kar maorski kralj imenovan, je sam prevzel poveljstvo. V Viremu-Kingovem izenu je napovedal kraljičinemu namestniku na Novi Zelandiji vojsko Anglež Tomzon.

Ta napoved je obsegala marsikatero bridko resnico. Angleški poveljnik Nove Zelandije ni upal napasti združenih nasprotnikov.

Ko je dospela „morska lilija“ v Avkland, pričakovali so od dne do dne prihoda Maorcev. Vsi južno od mesta bivajoči rodovi so potegnili z Viremu-kraljem. Zapovedoval je 7000 oboroženim možem. Proti severu stanujoči rodovi so doslej sicer mirovali, vendar se ni bilo zanašati nanje. Umevno je, da so se prebivavci v Avklandu vznemirjali; že so se čuli glasovi, ki so zahtevali, naj se sklene mir. Priznavalo se je glasno, da se je godila Maorcem krivica, in da jih je izzivala angleška vlada. Toda polveljnik Brown ni hotel slišati o miru; trdil je, da se mora na vsak način najprej zadušiti upor. Mora se rešiti čast angleške vojske, potem se bo še le dogovarjal z divjimi požigavci in uvaževal njihove zahteve. Od vseh strani so klicali vojakov, iz Avstralije, Indije, Evrope; celo nekaj oddelkov iz kirmske vojske se jim je pridružilo. Polagoma je narasla angleška vojska na 10.000 vojakov. Toda Maori so poznali vsako skrivišče svoje gorate dežele. Kmalu so izvabili sovražnika v močvirje in goščavo, kmalu v nepristopne soteske. Pred močnimi oddelki so na videz bežali, napadli pa so po bliskovo slabejše oddelke v soteskah in prepadih. Angleži so imeli občutno škodo.

Naš stari prijatelj Patricij O' Niel je stal neko jutro na krovu vojne ladije. Njegovo oko je zrlo proti severozahodu. — Onstran zelenih gozdov, za strmimi gorami leži pokrajina ob Hokiangu, kjer je živel še pred malo meseci tako srečno z ženo in otroki. Kaj se je pač

zgodilo z njegovimi? Ali so bili umorjeni, ali pa zdihujejo v maorskem jetništvu? — Zatopljen v to premišljevanje vrli Irec ni opazil, da se bliža ladiji sem od mesta čolniček. Kar stresnil se je, ko je zaklical pomorščak: „Glej vendor, — čoln!“

V čolnu so vzdignili zastavo; koj na to je nastavil poveljnik ladije stražo, ki je pozdravila tudi z zastavo bližajoči se čoln. Poveljnik je prišel sam na krov, da bi sprejel namestnika angleške kraljice, kajti velika zastava je oznanjevala njegov prihod. Poleg nekaj vojakov in gospoda Browna sta stopila na krov tudi dva uklenjena maorska poglavarja. Na prvi pogled je spoznal Irec poglavarja Te-Vaturu, kateremu je stregel oni osodepolni večer. Nehoté je začudeno vzklknil. Maori je uprl oko vanj in zdelo so je, da se je Vaturu prvi hitro prestrašil. Naglo pa je premagal razburjenost in stal je ponosno kakor njegov tovariš pred kraljičnim namestnikom in ladijinim poveljnikom.

„Ali ste pripeljali jetnikov, gospod namestnik?“ reče poveljnik po prvem pozdravu.

„Jetnike — da in ne, vendor ravnajte z njimi kot z jetniki. Pravo za pravo sta póroka, ki sta prišla prostovoljno v past.“

„Pa vsaj nista poglavarja, ki sta prišla z zagotovljenim varstvom v Avkland?“

„Prav onadva sta. — Ali hočete ugovarjati, poveljnik, če ju pridržim nekaj časa? Dobri

smo, da ne postreljamo vseh požigavcev, go-to so zaslužili najhujšo kazen.“

Pošteni pomorščak je z resnim obrazom rekel: „Odgovornost za to ravnanje prepuščam vam, gospod namestnik. Nimam pravice izrekati svojo sodbo; hudo mi je pa, da moram ravnati s sovražnikoma kakor bi bila jetnika, in to na ladiji Njenega Veličanstva.“

Ta odgovor je bil jasen dovolj; gospoda Browna je spravil očvidno v slabo voljo. Ni se hotel muditi na ladiji, takoj se je odpeljal nazaj v mesto.

Komaj je odplul namestnikov čoln od „morske lilije“, stopil je že ladijin poveljnik k maorskima poglavarjem in ju vprašal: „Ali razumeta angleški?“

„Te-Vaturu je umel, kar je rekel poveljnik te ladije onemu možu, kateri je prelomil dano besedo“, je odgovoril naš znanec.

„Dobro! umel si tedaj tudi, kako obsojam prelomitev dane besede jaz in z menoj vsak pošten Anglež; — povej to svojemu tovarišu! Takoj velim, da se vama odvzemó verige, če mi obljudita s častno besedo, da ne bosta zapustila ladije.“

„Ali veruje poglavar te ladije, da naju bo vezala dana beseda, ker so jo naselniki prelomili?“

„Žalostno, — nevernik zasmehuje kristijane! — Da, verujem, da bosta držala besedo, kakor vsak pošten človek; odvzemite jima verige!“

Te-Vaturu je vzdignil roki, da mu je odvzel višji častnik okove; zahvalil je poveljnika in rekel: „Maori bodo pokazali tujcem, da se ne zanašajo zastonj na njihovo besedo; zdaj obljudim: ne bom ubežal.“

Poveljnik se je podal v svojo sobo, kjer je dal nastanovavcu potrebna navodila glede jetnikov. Ta je poklical O'Niela in mu ukazal, naj oskrbi Maorcem jedi in pihače; kajti naš Irec je bil tudi strežnik na krovu „morske liline.“ Imeli so namreč malo ranjencev, tedaj mu je ostajalo zato dovolj časa.

„Prav rad“, je odgovoril Patricij, „vendar bi z vašim dovoljenjem tega poglavarja nekaj vprašal. Znano vam je, da so me pripravili Maori koncem februarija ob hišo in posestvo, ob ženo in otroke; menim, da mi bo zamogel ta mož kaj več povedati: „Ti si vendar oni Te-Vaturu; ki je bil osodepolni večer moj gost?“

„Jaz sem, naselnik — svaril sem te in priganjal k begu.“

„Da, to si storil, toda bilo je prepozno. Še ni potekla ura po tvojem odhodu, in že so nas napadli požigavci. Menim, da so bile tvoje čete, Maori.“

„Da, moje čete so bile“, reče mirno Te-Vaturu in upre pogled srpo v Irca. Videl je, kako je šinila Patriciju O'Nielu kri v glavo in kako se mu je svetilo oko v pravični jezi, kako je bil že pripravljen, da bi ga plačal z ostro be-

sedo. — Okoli stoječi pomorščaki so začeli glasno izražati svojo mržnjo do Maorcev.

„Tedaj tudi ta, morivec, požigavec!“ je zaklical star vojak; drugi je koj pristavil: „Kar na jadrenik ga obesimo!“

Te-Vaturu pri teh pogovorih navzočih ni izpremenil obraza; gledal je le v Irca, ki se je očividno zatajeval; ponovil je mirno: „Bile so moje čete“, — in pristavil skoro porogljivo: „Ljubi tedaj svojega sovražnika!“ (Podoba na naslovni strani.)

Te besede so provzročile največjo razburjenost. Ni manjkalo veliko, da niso sledila besedam dejanja. Irec je zavrnil vojake in zapovedal mir. Nato je rekel: Zahvaljujem te, Te-Vaturu, da me spominjaš krščanske dolžnosti. „Ljubite svoje sovražnike“, je rekel Gospod. Težka mi je bila že enkrat ta zapoved, morda težja kakor danes; pri spominu na njega, ki je odpustil na križu svojim morivcem in molil zanje, hočem poskusiti, da ti z njegovo pomočjo odpustum.“

Z začudenjem so poslušali pomorščaki to plemenito govorjenje; Maori pa, pričakujoč drugačnega odgovora, sprva ni vedel, kaj bi rekel v osupnjenosti. Stopil je bliže, prijel Irčeve roko in vzklikanil s solznim očesom: „Naselnik, odpusti mi! Da, če bi bili vsi belokožci tebi enaki, potem bi bili kmalu Maori in naselnički eno bratovsko ljudstvo, naša dežela bi bila vaša dežela in vaša vera — naša vera! — Zdaj poslušaj! Res so požgale moje čete tvojo hišo; toda storili so to proti moji zapovedi;

prišel sem prepozno, da bi jim bil zabranil, vendar ne prepozno, da sem rešil smrti tvojo ženo.“

„Moja žena, moja Marija živi! O kje je? Kje so moji otroci?“

„Tvoja žena živi v moji koči; nihče ji ni skrivil lasu. Kaj pa je s tvojimi otroki, ne vem.“ — Te-Vaturu je pripovedoval, kako je odtegnil Irčeve ženo v odločivnem trenutku razjarjenim rojakom, in kako so njegovi vojaki zastonj zasledovali otroke. Sklenil je z besedami: „Morda so mrtvi, ali pa so našli zavetje pri kakem belokožcu.“

„Mrtvi, mrtvi, brezvomno so mrtvi“, je rekел Patricij, „v praproti so grozovito zgoreli, ali pa so v gozdih počasi lakote umirali — ljubi, mali Bil z živahnimi očmi, dobri, nedolžni Jon — in vrlji, pridni Bôb!“ Debele solze so mu zalivale obraz.

Okrog stoječi so spoštovali bolečino ubogega očeta, in so molčé odšli. Dva častnika in zdravnik, ki so poslušali nekoliko oddaljeni ves pogovor, so stopili bliže tolažeč Irca s prijaznimi, sočutnimi besedami. Patricij si je hotel izprositi dopusta, da bi poiskal takoj Te-Vaturov rod in rešil ženo. — Toda vsi so mu odsvetovali drzno in gotovo brezuspešno početje.

„Kako hočeš najti pot k mojemu rodu skozi gozd in močvirje, čez hribe in doline, več kot pet dni daleč? Ni ti mogoče priti tri ure od Avklanda, vjeli te bodo Viremu - Kingovi vojaki, ki te bodo ubili ali vtaknili v

strašno ječo. Da, če bi mi bilo dovoljeno, da te spremim, stavim glavo, da pripeljem tebe in twojo ženo zdrave v Avkland.“ Tako je govoril Te-Vaturu.

„Tega namestnik ne bo nikdar privolil“, je rekel zdravnik. „Potrpeti morate in čakati mirnejših časov, ali vsaj tako dolgo, da dobimo novega namestnika; — upam, da se to kmalu zgodi. Veselimo se, da vaša žena še živi in da ji je dobro, kakor zagotavlja ta poglavar. Morda pride kmalu dan, ki vam bo prinesel tudi o otrokih dobra poročila in združil zopet celo družino.“

V tem trenutku je naznanila straža, da se vzdiguje na severozahodu gost dim.

Častnik pogleda skozi daljnogled in pravi: „Če me vse ne moti, goré velikanska posestva gospoda Flinta. Že več tednov ga svarimo in vabimo, naj pribreži v Avkland, kakor so storili vsi sosedni posestniki; samo on ni hotel zapustiti svoje naselbine.“

„Gospod Flint!“ je vprašal Irec osupnjeno — „pa vsaj ne kilarnejski upravnik?“

Zdravnik je odgovoril: „Brezdvomno oni, o katerem sva zadnjič govorila. Zelo se bojim, da mora mož zdaj zadostovati za svoje pregrehe; morda je že pred svojim sodnikom.“

„Gospod, bodi mu milostljiv“, je rekel Patricij O' Niel, gledajoč globoko zamišljen proti kraju, s katerega se je valil gost, črn dim.

6. „Mati!“

Potekli so štiri dnevi, odkar so se vršili v avkladskem zalivu na krovu „morske lilije“ ravno opisani dogodki. Peti dan so stali O' Nielovi dečki na stožastem vrhu, s katerega so pred tedni ugledali zaželeno kavrovo sotesko. Bôb je bil pripravljen na pot, kot najstarši je hotel oditi v dobra dva dneva oddaljeno Papakano.

„Dalje me ne smeta spremljati“, je rekel tu svojima bratoma. „Idita nazaj in ostanita dobro skrita v koči ob potoku ali še boljše v jami, katero smo zadnjič našli. Bodita previdna; čeprav doslej nismo opazili Maorcev v bližini, vendar nismo nikdar varni pred njimi. V petih ali šestih dneh se gotovo vrnem in vama prinesem dobra poročila.“

„Ne skrbi za naju, Bôb“, je rekel Jon; „Bil in jaz bova gotovo previdna. Bodi tudi ti prav previden. Imej vedno odprte oči in ušesa, in če bi srečal Maorce, skrij se v praprot ali v travo in čakaj ležeč, da odidejo mimo. Gotovo naj te ne premaga izkušnjava, da bi rabil puško.“

„Obetam ti, Joni. In zdaj z Bogom! Ne jokaj, Bil, saj pridem kmalu; moli k angelu varihu, da nas vse varuje. Mati Marija je z nami.“

Bratje so si segli v roko. Bôb je vrgel svojo puško čez ramo in je krepko korakal v

dolino. Jon in Bil sta gledala za njim, dokler ni izginil, z roko ju pozdravljač v gozdu. Tudi onadva sta mahala z rokama in se vrnila natô v kočo ob potoku. Bôb je stopal med tem pogumno dalje, smer poti si je odločal po stanju solnca. Hodil je že dve ali tri ure in ni opazil nič posebnega; naenkrat pa je ugledal sledove stopinj. Natančneje je začel paziti, in res so bila utisnjena znamenja golih nog v vlažno zemljo. — In zdaj — koliko začudenje! na bodlikastem kaktovem grmu je videl košček katuna. — Bôb se je sklonil in gledal natančneje — čutil je, kako mu je začelo srce utripati, kako močni so postali naenkrat njega udarci. — Ravno tako višnjevo obleko z enakimi malimi rdečimi pikami je nosila njegova mati v dan maorskega napada! S tresočo roko je vzel tkanino z bodlik; rosa je ni zmočila, tedaj je visela še le od solnčnega vzhoda tu. — Ali njegova mati še živé in tako blizu naj bi bili?

Kakor blisk mu je šinila ta misel v dušo; toda v hipu je sledil dvom: koliko gospa zamore nositi enako obleko? — Vendar mu je bil katunov košček drag spomin na ljubo mater, in spravil ga je kot dragocenost v notranji žep. Odslej je hodil še bolj pazljivo; navdajalo ga je nepopisno upanje.

Deček je dospel na nizek grič; zakrivalo ga je grmičevje; odtod je gledal čez široko odprto dolino. — Ni se motil, zaslišal je glasove, ugledal je maorsko ženo in nekaj otrok.

Bili so 400 ali 500 korakov od njega, izkopavali so tarovo gomolje ali kaj podobnega. — Bôb je napenjal že itak bistro oko, vendar več ni mogel spoznati. —

Tam za nekim grmom se je vzdigal lahek dim in ne daleč proč je stala še neka oseba, na pol jo je zakrivalo grmičevje. Zdelo se mu je, da nima maorske obleke; natančneje ni mogel razločevati, daljava je bila prevelika. — Pač se je spominjal dane obljube, da se bo ogibal Maorcev; toda misel: če bi bili mati! — ta misel ga je gnala dalje. Vendar je ravnal previdno, kolikor je največ mogel. Urno je splezal na drevo, s katerega je pregledal pobocje in dolino. V svoje veselje je opazil, da se razprostira grmičevje in praprot skoro do onega ognja. — Plazil se je počasi in previdno dalje. Po preteku dobre ure je prišel v bližino zaželenega kraja. Vendar je zamogel s svojega skrivišča pregledati malo okrožje poleg ognja; praprot mu je ovirala prost razgled. — Zassisal je glasove: bili so otročji glasovi in glasovi maorskikh žen, in tudi glasovi dveh ali treh mož so se čuli vmes. — In zdaj — sapa mu je zastala, srce mu je hotelo počiti — to je bil glas njegove matere! — Izmed tisočev bi ga bil spoznal, dasiravno je govorila maorske besede. — Poteklo je precej časa, da se je pomirila močno razburjena kri in da je mogel zopet trezno misliti. Bôb je prvo spoznal posebno pomoč angela variha, da se v prvem

hipu ni izdal z veselim vzklikom ali neprevidnim gibanjem.

Z nepopisnim veseljem in nedopovedljivo muko je gledal na kraj pri ognju, katerega je mogel videti. Dolgo je moral čakati, da je ugledal svojo mater. — Ni se motil, ona je bila, — pa tako bleda in shujšana, da jo je komaj spoznal. — Vendar je bil vsak dvom izključen: obleka, glas, kretanje, vse mu je oznanjevalo, da se ne moti. — Kaj mu je bilo storiti? — Komaj petdeset korakov je ločilo mater in otroka; — pa deček se ni smel pokazati. — Potrpežljivo je moral čakati srečnega trenutka, v katerem bi se približal svoji materi.

Minuta za minuto je potekala. — Solnce je stalo skoro v središču nad dolino. — Maori so se pripravljali, da bi zapustili ogenj. — Že so se vzdignili; naprej so šli otroci, potem žene s polnimi jerbasi tarovih gomoljev in nazadnje dva maorska vojaka. Oba sta bila oborožena, eden izmed njiju je bil nedvomno odličen poglavavar. Bôbova mati je šla sredi med ženami in je tudi imela velik jerbas na glavi.

Srce je hotelo počiti dečku, ko jo je videl odhajati z Maorci, — in mati še slutila ni, kdo ji je tako blizu. Sledil je družbo od daleč in se trudil na moč, da bi matere ne izgubil izpred oči. — Onstran doline so šli zopet navkreber. Urno in previdno je splezal na grič; pred seboj je ugledal nekatere maorske koče, katere je na pol zakrivalo gozdno dreyje; nasslonjene so bile na strmo pečino. Od koč ga

je ločil prepad z reko Hokianga. Videl je svojo mater na brvi, šla je poleg Maorcev. Vsi so se plazili po strmem bregu navzgor, in po preteklu četrt ure so se izgubili v koče. Dolge ure je preležal Bôb za grmom; gledajoč na pred seboj ležečo maorsko vas, pa svoje matere ni več viden. — Dva vojaka sta se nastavila v stražo ob poti, ki je peljala na brv. — Na večer so šle žene in otroci k reki; pa matere ni bilo med njimi.

Bôb je obhodil previdno maorsko vasico; mislil in mislil je, pa nič pametnega mu ni prišlo v glavo. „O da bi bil Joni tukaj“, je rekел; „temu nikdar ne manjka modrih nasvetov.“ In komaj mu je šinila ta misel v glavo, je že sklenil: „Nazaj v kavrovo sotesko letim in pripeljem Jonija s seboj.“

„Tja pridem v štirih urah“, je računil sam pri sebi; ko bo solnce zašlo, svetila mi bo luna in prej ko se dani, bova z Jonijem zopet na tem mestu.“

Rečeno, storjeno! Ljubezen mu je dajala moč; ljubezen pospeševala korake; pred polnočjo je že trkal na kočo bratov. — Z besedami: „Mati! mati!“ je planil skozi vrata, katera mu je Joni odprl. Poteklo je nekaj časa, preden sta ga brata umela; pa potem je izginil zaspanec. Vsi trije so jokali, smejali se, objemali se; slednjič so sedli in držali veliki vojni svet. „Tako se mora posrečiti“, rečejo dečki. O polnoči sta nameravala Bôb in Jon

oditi, toda malega Bila nista mogla pregovoriti za celi svet, da bi ostal v koči.

„Mater hočeta rešiti“, je rekel jokaje, „in mene bi ne bilo zraven? Vzemita me s seboj, o vzemita me s seboj! Bom prav ubogljiv, in gotovo vaju ne bom izdal z nobenim glasom, in nazadnje, če bo treba, tekel bom z vama, kakor za stavo.“

„Pridi tedaj z nama, Bil!“

„Hvala ti, dobri Joni; hvala ljubi Bôb! Videla bosta, da vama bom prav veliko koristil. Že prihajamo vsi trije — mati, o mati!“

7. V maorskem taboru.

Gospa O' Nielova je preživela žalostne dneve, odkar so jo vjeli. Neizrečeno veliko je trpela, kar se je že z bledega, shujšanega obraza videlo. Maori sicer niso trdo ravnali ž njo, kajti uživala je posebno varstvo mogočnega poglavarja Te-Vatura. Toda življenje maorskikh žen je bilo bridko dovolj; vsa težka dela so morale one opravljati, možje so živel i le na lov, pri ribarstvu ali v vojski. — Jetnica se ni mogla privaditi na gnušno hrano. Bolj pa kakor to vnanje trpljenje in trud jo je tlačila notranja žalost čez osodo ljubih otrok in vrlega moža. O da bi bila zamogla slutiti, da živé njeni

otroci komaj štiri ure od male maorske vasice! Da bi vedela, da so zdravi za onimi griči, katere je gledala vsak dan!

Polagoma se je naučila gospa O' Nielova toliko maorskega jezika, da se je zamogla pogovarjati s Te-Vaturovimi otroki in njegovo ženo. Pogosto je sedela zvečer pri ognju, pripovedovaje jim o betlehemskej detetu in o njegovi materi. To je veselilo gospo O' Nielovo in ji prinašalo tolažbe v brdkostih.

Tako se je godilo doslej jetnici. Zdaj pa je uravnal dobri Bog, da jo je ugledal najstarši sin in je prihitel s svojima bratoma, da jo reši. Načrt, katerega je Joni izmislil in Bôb odobril, ni bil lahko izvršljiv. Trière bratje so sicer prišli pred jutranjim svitom na višino, s katere je ugledal prejšnji dan Bôb maorsko vas, toda videli so jo napolnjeno z vojaki.

„Obhajali bodo katerega svojih praznikov“, reče Jon. „Moramo se dobro skriti in čakati večera. Takrat bo morda priložnost.“

Res so prišli prejšnji večer trije poglavariji z ženami in vojaki v vas. Po dogovoru je nameraval Te-Vaturu obhajati o ščepu vrnitez v svojo vas. Poglavarji so prišli, da bi ga pričakovali na njegovem domu in izvedeli novice, katerih naj bi jim prinesel iz Avklanda, kamor je bil odposlan.

Te-Vaturova žena, Vhaka, je imela polni roki dela, gospa O' Nielova ji je pomagala. Naklali in napekli sta veliko prešičev in psov. Po dovršenem delu se je oblekla Vhaka v svojo

praznično opravo. Sicer je nosila srajci podobno haljo, danes pa ni hotela zaostajati za drugimi glavarskimi ženami. Nastavila si je v razmršene lase orlovih peres, okinčala se je z vrvicami in steklenimi jagodami in odela se z umetno spletenim plaščem.

Na večer se je pričel pravi slavnostni obed. Dečki so zamogli z višine onstran propada pregledati ves prostor. Videli so ogenj; videli so, kako se pečejo na njem prešiči in psi; videli so maorske žene v njihovem čudnem kinču. Ena izmed njih je imela celo klobuk ubite Angležinje; okinčala si ga je s steklenimi jagodami in s ptičjim perjem. Videli so v krogu ob ognju sedeče divjake in — zdaj — so videli tudi bledo ženo, ki je točila iz velikega lonca neko — pivu podobno žganje. — „Mati! O Mati!“ so rekli tiho eden drugemu. — Kmalu so postali Maori glasni; če bi bili dečki umeli maorski jezik, sledili bi bili lahko govorom, katere so govorili po navadi očetov poglavarji, razumeli pesmi, s katerimi so opevali stara in nova junaška dejanja Maorcev.

Prvi je mignil najstarši poglavar, Te-Noki, — in začel je po navadi očetov svoj govor. Stojé je govoril: „Vhaka, žena Te-Vaturova, hrabrega poglavarja! Tvoji prešiči so dobri, tvoji psi so boljši, tvoje pivo je pa še boljše. Toda najboljšega nam še nisi dala. Jedel sem zadnjič meso nekega naselnika, katerega smo umorili, in bilo je prav dobro. Takrat sem prisegel, naj bodo vsi beli možje enaki živalim

na polju in pticam pod nebom. Kaj imajo opraviti tukaj na „Mavovi ribi“? Mavo je nabodel na trnek ta otok za svoje otroke, za Maorce. Naši očetje so nam pripovedovali tako-le: Nekega dne je stopilo pet Mavovih bratov v čoln, da bi ribarili; Mavo se jim je hotel pridružiti. Toda niso ga pustili v čoln; bali so se ga, ker je bil čarovnik. Ko so lovili sredi morja, priletel je k njim v ptičji podobi. Pri sebi je imel dragocen trnek s kaveljem, katerega je priredil iz čeljusti svojega starega očeta. — Bratje mu niso dali vabe. Mavo pa se je udaril po nosu, pritekla je kri, namočil je predivo v krvi in rabil to kot vabo. Komaj je vrgel trnek v vodo, komaj se je raztegnila vrvica, že je ugrabil nekaj, kar je vleklo s tako silo navzdol, da so se bratje bali, zdaj in zdaj se bo prevrgel čoln; zato so klicali: „Mavo, izpusti!“ Ta pa je odgovoril: „Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ S temi besedami je vlekel in vlekel in privlekel navzgor našo deželo. Ko je prišla dežela na površje, razbil se je čoln, ki se nahaja še danes na vrhu gore Ikauvangi pri Vajpiru, kjer je tudi Mavo pokopan. Mavov izrek pa so si zapomnili naši očetje: „Kar Mavo drži, tega več ne izpusti!“ — Na otoku so bili velikanski ptiči, „moa“, ti so imeli noge kakor največji mož; s kljunovim udarcem so preklali črepinjo vsakemu vojaku; leteli so kakor veter, frčati pa niso mogli, ker niso imeli perut, kakor naši kivi, ki še zdaj živé. Ti ptiči so

hoteli odvzeti Maorcem Mavovo ribo, toda naši očetje so rekli: „Kar Mayo drži, več ne izpusti!“ in bojevali so se z neprijaznimi ptiči, pobili so jih in pojedli, in še dandanes se nahajajo celi griči kosti, katere so ostale od pojedin. — O da Te-Noki ni takrat živel, da se ni bojeval z našimi očeti in ni mogel obhajati ž njimi zmagovitih pojedin z mesom pobitih ptičev! Danes ni nobenega moa več v celi deželi. — Pozneje pa so prišli tujci na velikih morskih ladijah čez slano vodo in hoteli so vjeti zase Mavovo ribo. Ali veste, kaj so storili naši očetje? Prijeli so za svoja Patu-Patu (bojni kij iz lesa) in Mere-Mere (bojni kij iz dragocenega zelenega nefrita) in razbili so prvemu črepinjo. Zaliv, v katerem se je to zgodilo, imenujejo tujci še dandanes zaliv morivcev.* — O da bi bili naši očetje vselej tako ravnali! Toda Yes-Yes (Angleži) in Oui-Oui (Francozi) so imeli besede sladke kakor med; govorili so le ljubezen-ljubezen in mir-mir in brat-brat; in ko so zagrabili Maori ta trnek, odvzeli so jim Mavovo ribo kos za kosom. In zdaj so tu s svojimi velikimi, gromovitim puškami in dobiti hočejo še zadnji kos. — Naš kralj Viremu-Kingi pa pravi: „Kar Mayo drži, več ne izpusti!“ In če se vrne Te-Vaturu iz velikega tabora tujcev, in če se je vjel na trnek in nam hoče svetovati

*) Zgodilo se je to 18. decembra l. 1642., ko je hotel Holandec Tasman prvič občevati z Novozelandci.

mir, porečem jaz, Te-Noki: „Kar Mavo drži, ne izpusti!“ Dobiti ne smejo nobenega koščeka, nobene koščice, da, nobene luskine njegove ribe! In kaj pravite vi, moji bratje?

„Kar Mavo drži, več ne izpusti!“ se je klicalo v krogu, in v daljnih gozdih je odmevalo: „Imeti ne smejo nobene koščice, nobene luskine!“

„Te-Noki, moj brat, dobro si govoril“, je začel drugi poglavar, Te-Rere. „Kar si ti rekel, to pravijo tudi duhovi, ki so se mi prikazali v sanjah. Zdela se mi je, da stojim blizu mrtvaške jame Reinga, poleg katere stoji drevo Pohatukava. Njegove veje segajo daleč navzdol; rabijo jih duhovi kot lestvico, po kateri hodijo na mrtvaško stezo Rerengavajru, ki vodi daleč pod zemljo k morju. Tam stopijo v čoln duhov in se peljejo v deželo Havaiki, ki je zibelj človeštva. V nepretrgani vrsti so hodile sence svojo pot skozi temna vrata; vedno nove čete so prirčavale po drevesnih vrhovih; kajti bilo je ob času velike bitke na visoki gori v deželi Taranaki. Mrtvi so mi razkazovali rane, katere so prejeli v boju s tujci in klicali so mi edino besedo: Maščevanje, maščevanje, maščevanje! Hotel sem jih prijeti za roko, pa zagrabil sem v zrak in sem se prebudil, v ušesih mi je še donela beseda: maščevanje! Bil je to sladek glas, od takrat ga ponavljam noč in dan; prisegel sem, da nočem živeti brez maščevanja, in nočem umreti prej, da prinesem duhovom poročilo, da se je izvršilo

maščevanje zanje. Te-Rere je govoril. Kaj menite vi, moji bratje?“

Zopet je odmeval gozd glasnega odobravanja. Pijani vojaki so dvigali bojni kij in tulili: „Maščevanje tujcem! Žene in otroci so kričali vmes; gospej O' Nielovi je pretresalo mozeg in kosti. Da, v resnici je bilo strašno; tudi mož bi se bil tresel sredi teh krvoželjnih divjakov.

Med tem je napočila noč. Rdeči ognjeni sij je kazal divje, strašno orisane postave le še groznejše. Gospa O' Nielova je molila in zdihovala.

8. Ž r t y a.

Tretji poglavjar Te-Urewa je hotel začeti svoj govor, kar se je zaslišalo glasno vpitje iz bližnje goščave, in koj nato je pristopila k ognju četa maorskih vojakov z uklenjenim belokožcem v sredi. Plamen je osvetil suhega moža z rdečimi lasmi in ravno tako brado. Divje poteze v obrazu in zmeden pogled je kazal smrtno grozo. Gospa O' Nielova je spoznala jetnika v prvem hipu kljub njegovi veliki izpreamembi. — Neizbrisljivo ji je bila utisnjena v dušo grozovita postava onega nasprotnika, ki jo je nekdaj zapodil z možem

in otroki iz hiše in domovine. S trdim srcem jih je pahnil v sneg in burjo, in to je zamogel storiti s smehom v obrazu, z zaničevanjem na ustnicah. „Pravični Bog!“ je vzkliknila; to snidenje jo je pretreslo v dno duše; „pravični Bog, kako čudna so tvoja pota! — gospod Flint!“

„Te-Loro in njegove čete!“ so zaklicali poglavarji.

„Vendar kje sta Te-Vaturu in Te-Muna?“

„Te-Loro je truden in lačen in žejen in žalosten“, je odgovoril vojak. „Prišel je v petih dneh od havrakovega zaliva, kjer so velike tuje ladije. Iskal je svoje brate najprej ob Hokiangu, še le njihovo vpitje ga je privedlo na pravi kraj. Kako bi zamogel priovedovati o svoji britkosti, če se ne pokrepčam prej z jedjo in pijačo?“

Te-Vaturova žena, Vhaka, se je vzdignila, predložila sama možu in njegovemu tovarišu mesa in jima ponudila polni kupici. Maori so jedli in pili. Tudi jetniku so vrgli kost, s katere je željno obral še krvavo meso. Te-Loro je vrnil prazno kupico z besedami:

„Vhaka, tukaj imaš posodo; Te-Vaturu jo je umetno izrezljal. Vedi, da Te-Vaturu nisem pripeljal s seboj; tudi pogumnega Te-Muna ne bo nazaj.“

Bolestenski vzklik se je začul v okrožju. „Ali sta nastopila stezo mrtvih?“ je vprašal Te-Rere.

„Nista vstopila v čoln duhov. Veliki poglavar tujcev ju je odpeljal uklenjena na svojo največjo ladijo. Poslušajte! Bili smo v havrakovem zalivu, tam, kjer so utrdili belokožci za nasipi in velikimi puškami svojo največjo vas, katero imenujejo mesto Avkland.

Te Vaturu je zahteval pogovora z največjim poglavarjem naselnikov; saj veste, kako vedno svetuje mir. Veliki poglavar je zagotovil njemu in njegovim prosto spremstvo, kakor se zgodi tudi pri nas, če živita dva rodova v prepiru in hočeta skleniti mir. In kdaj se je že slišalo, da bi bil prelomil Maori sovražniku dano besedo?“

„In veliki beli poglavar je prelomil besedo?“ je vprašal Te-Noki.

„Kakor hinavski pes, ki istočasno mahlja z repom, z gobcem pa grize! Svarili smo Te-Vatura, toda ni nam verjel. — Sicer je on le še napol Maori, odkar je govoril na večer pred bitko z možem one žene — pri teh besedah je kazal vojak na gospo O’Nielovo. — Ni potekla ura, že smo videli, kako so belokožci obkolili naša glavarja, ter ju trdo uklenili. Veliki glavar, ki je prelomil dano besedo, peljal ju je sam v čolnu v svojo največjo ladijo. Gledati smo morali vse to, na rešitev niti misliti ni bilo. Z zobmi škripajo in z željo po maščevanju v srcu smo se oddaljili. Tako smo naleteli na naselbino onega tujca; njegova hiša je bila dobro skrita v neki dolini, zato je do-

slej odšla maščevanju naših rojakov. Kakor nevihta smo planili nanjo.

Tujec se je hotel s prva braniti s svojimi hlapci; toda kmalu jih je ležalo šest z razbito črepinjo na tleh, drugi so ubežali. Oni plašljivec, ki smo ga pripeljali s seboj, je prosil kleče s povzdignjenima rokama, naj mu pustimo življenje. Mislili smo, morda ga porabimo kdaj za poroštvo.

Nato smo zažgali veliko hišo in polne hleva in skednje. O kako je pokalo in praskevalo! Upam, da sta videla dim naša poglavavarja na ladiji in sta se veselila, da smo ju maščevali. Kaj porekó moji očetje in bratje? Ali je Te-Loro s svojimi prav ravnal?“

Sledilo je burno pritrjevanje. „Prav in modro in pogumno ste delali“, so vzkliknili poglavavarji, in: „Maščevanje in smrt nezvestim prelomljevavcem dane besede!“ so kričali vojaki.

Poteklo je precej časa, da se je vrišč takoj polegel, da je zamogel Te-Ureva govoriti.

Že po naravi je bil on med vsemi najbolj grozovit in krvoželen; v svoji pijanosti pa je bil bolj podoben divji zveri, kakor človeku. Z desnico je pograbil gospoda Flinta, z levico pa gospo O'Nielovo, ter ju vlekel v krogovo sredino. Nato je kričal s hripavim glasom: „Maščevanje si rekel, Te - Loro; vojaki, vi ste je klicali, in tebi so je naročili duhovi, Te - Rere. Maščevanje! Kaj ležite tu kakor mali otroci, ki znajo pač kričati, ne pa delati? Ali nista tukaj dva tujca, in ali nimate svojih kijev pri

Z desnico je pograbil Flinta, z levico pa gospo O' Nielovo
ter ju vlekel v središče kroga. (Str. 57.)

roki? Vzdignite se, hočemo ju zaklati po navadi očetov. Luna, ki tam vzhaja, vidi naj nas kot prave Maorce in naj nas ne zasmehuje kakor otroke!“

Gospa O’Nielova je menila, da je prišla njena zadnja ura; zaklicala je svojemu sotpinu: „Pomirite se z Bogom, g Flint! Mislite na Zveličarja na križu in na njegovo usmiljenje in obudite s celim srcem kesanje!“

„Vam je znano moje ime, gospa? Kdo ste?“

„Ni časa govoriti o tem. V malo minutah bova stala pred božjim sodnim stolom. Molite!“

„Kaj sodni stol — jaz ne verujem na to, nočem verovati. Moliti! In če bi bil pekel, jaz bi bil gotovo izgubljen!“

„Kristus je odpustil razbojniku na križu.“

„Ali je razbojnik tudi pripravil uboge ljudi ob hišo in posestvo, ter jih pognal v sneg in nevihto, čeprav so ga v imenu Križanega prosili usmiljenja? Molcite, žena, molcite! Ali ni zapisano: S kakoršno mero boste merili, s tako se vam bo odmerjalo!“

Gospa O’Nielova je hotela odgovoriti obupajočemu, toda glavar Te-Noki jo je prekinil. Maori so se posvetovali med tem o predlogu glavarja Te-Ureva. Sklenilo se je, da se mora posvetiti eden jetnikov maščevanju duhov. Kateri naj bo, naj odloči srečkanje.

Srečka je padla v prid gospej O’Nielovi. Z obupnim vzklonom je padel gospod Flint na koleni in prosil življenja, toda divjaki so imeli zanj zaničevanje mesto usmiljenja. V divjem

obupu je preklet samega sebe in svoje življenje. Gospa O'Nielova se je tresla strašnih kletvic nesrečnega človeka; molila je zanj; naenkrat jo je prešinila junaška misel: „Ubogi mož je na veke izgubljen, če stopi v tem položaju pred sodnika. Darovati se hočem zanj; Gospod, bodi milostljiv moji duši!“ V teh mislih je stopila pred divjake rekoč: „Pustite mene mesto njega umreti!“

„Kako?“ je vprašal Te-Noki, „hočeš, da te zakoljemo mesto tega moža? Ali morejo izvestiti Maori vzrok, ki te k temu nagiba?“

„Vi bi ga ne umeli. Prosim, dovolite, da govorim s tem možem, preden umrjem.“

„Prav, govari že njim, in če vstrajaš do jutri pri tem sklepu, se ti bo zgodilo, kakor želiš.“

Gospod Flint ni umel besed Irčeve žene, ker je govorila v maorskem jeziku. Gospa mu je povedala v pri prostih besedah, da hoče umreti mesto njega. Ni mogel verjeti svojim ušesom, in menil je nazadnje, da ga zasmehuje.

Toda gospa O'Nielova je ponovila mirno prejšnje besede in še pristavila, da se je odločila v to z nekim pogojem, ali velikoveč z gotovim upanjem v srcu.

„In to bi bilo?“ je vprašal gospod Flint.

„Da se izpreobrnete k Bogu in se boste prikazali nekdaj z boljšim mišljenjem pred njegov sodnji stol.“

„Vi — vi ste katoličanka — kako se imenujete?“

„Bodi tedaj, morda vam bo v zveličanje, če izveste moje ime: jaz sem gospa O’Nielova — iz Kilarneja.“

Kakor kijev udarec so zadele te milo izgovorjene besede gospoda Flinta. „O’Niel iz Kilarneja, ki sem jo zapodil z možem in otroki v sneg!“ je rekел in se zgrudil na koleni.

„In ki vam iz srca odpušča, gospod Flint. Z Bogom! molite zame in porabite čas milosti, katerega vam Bog dopušča, da vami odpusti tudi on!“

Gospod Flint ni mogel odgovoriti; ginjenje je bilo preveliko. Solze so mu stopile v oči — prve po mnogo letih, in zdelo se mu je, da je počila naenkrat ledena skorja krog njegovega srca. Pogled pa, s katerim se je ločil od gospe O’Nielove, je povedal več, kakor bi bilo z besedo povedati mogoče. Uklenili so ga napol v nezavednosti in odpeljali ga v bližnjo kočo. Tudi gospo O’Nielovo so peljali zvezano v neko kočo. — —

„Kdo naj razume te tujce?“ je rekел poglavarski Te-Rere. „Zdi se, da je storil nekdaj ta mož veliko hudega ženi, in zdaj hoče ta mesto njega umreti!“

„Da“, je odgovoril Te-Noki, „imajo menda neko postavo, ki se glasi: „Ljubite svoje sovražnike!“ Kdo bi zamogel to umeti?“

„Imajo pa bržkone tudi postavo: „Sovražite svoje prijatelje!“ kar dokazuje njihovo ravnanje s Te-Vaturom“, je pripomnil Te-Ureva.

Vsi so se smeiali. In nato so pili dalje, dokler jih ni premagala nezmernost in zaspanec. Nazadnje so ležali in smrčali vsi, deloma pod milim nebom krog tlečega ognja, deloma v kočah.

9. V največji sili.

V nedopovedljivem strahu so opazovali trije bratje z nasprotno ležeče višine vse dogodke v maorskem taboru. Govorov sicer niso umeli; toda divji krik in žugajoče kretanje divjakov je oznanjevalo razločneje kakor besede strašni srd, ki je napolnjeval vse, odkar so čuli priovedovanje onega glavarja, ki je pripeljal vjetega gospoda Flinta. — Videli so, kako je vlekel Te-Ureva mater in tujega moža, ki ga niso poznali, z vidno besnostjo k ognju. Mali Bil je vzdihoval polglasno: „Mater hočejo umoriti!“ in Bôb je napel puško s trdnim sklepom, da ustreli moža, ki bi vzdignil kij proti materi.

„Proč s puško!“ je rekel Jon. „Ali hočeš zadeti mater? Oddaljenost je prevelika za gotov strel. In vrh tega, kaj bi koristilo, če ustreliš enega izmed sto vojakov? Potem bi bili mati še bolj gotovo izgubljeni in mi ž njimi.“

Bôb je spoznal pametno trditev in položil puško zopet poleg sebe.

„Molímo!“ je rekel mali Bil; s solzniimi očmi in v največjem trepetu so prosili Boga pomoči in razsvetljenja. Koj nato so videli, kako je padel tuji mož na koleni pred mater. Slutili so, da so mati gotovo zanj prosili. Slednjič so videli, da so ju vojaki odpeljali zvezana v različni koči.

„Mati so v mali koči poleg dateljne palme“, je rekel Jon, „zapominita si to. Zdaj upam najboljše. Maori pijejo toliko, da bodo kmalu trdno pospali, in potem gremo po mater; rešiti jih moramo, naj velja kar hoče.“

Luna je stala že visoko na nebu, ko je postalo mirno krog maorskega ognja. „Zdaj je čas, poskusimo“, je menil Bôb.

„Ne, zdaj še nikar, še je prezgodaj, je rekel Jon. „Vsi še ne spé, in če nas opazi le eden, je vse izgubljeno.“

Dobro četrtna ure so še čakali dečki. Vse je bilo mirno, le voda je šumela skozi sotesko. Luna je svetila tako jasno, da se je mogla razločevati vsaka bilka na tleh.

„Tako, — zdaj še prav zaupljivo češčenomarijo in potem poskusimo v božjem imenu“, je rekel slednjič Jon. Nato so stopali trije bratje previdno navzdol k reki. Jon je preiskal brv in spoznal, da jo je mogoče odstraniti s prav majhnim trudom; nato je rekel: „Bôb, ti ostani tukaj, pripravi vse, da razderemo brv, kakor hitro bomo dospeli z materjo čez. Na ta način si zagotovimo beg, ker nam zasledovavci ne bodo koj za petami. — Če nas nihče

ne opazi, bežimo skupaj; če nas pa bodo pre-ganjali, moraš ti izvabiti Maore na napačno pot, teci glasno kričaje na ono stran. Posrečilo se bo tvojim urnim nogam, da jih utečeš; mati gotovo ne bodo mogli tako hiteti, zato jih po-peljeva z Bilom po najkrajši poti v votlino. Bil in jaz greva v maorsko vas. Toda Bil, bodi previden, noben list ne sme zašumeti pod two-jimi nogami. Pa se vendar ne bojiš?“

„Ne, Joni, prav nič se ne bojim.“

Mlajša brata sta stopala čez brv in naglo dalje po nasprotnem strmem bregu navzgor. Nato sta se plazila tiko krog vasi v obližje koče poleg dateljne palme; našla sta jo lahko v jasnem luninem svitu. Toda zdaj so se začele težave! Komaj deset korakov od koče je spala poleg ognja gruča Maorcev, in dečki niso vedeli gotovo, če so mati sami v koči. Jon je zapovedal bratu, naj stoji mirno v pal-movi senci, sam pa je ogledal vse okrog koče. Naposled je našel oknu podobno odprtino; stopil je na prste, da bi pogledal v kočo. Toda odprtina je bila previsoko. Nato je pomignil malemu bratu, da je prišel bliže in mu je rekel: „Bil, naglo stopi na moji rameni in poglej, če so mati sami. Varuj se pa, da ne izpregovoriš niti zloga glasno!“

Bil je bil v hipu na bratovih ramah in je pogledal skozi odprtino. Ob nasprotno le-žeči steni, katero je obsevala luna, ni bilo nikogar; če je tako tudi v drugih delih koče, ni mogel takoj razločevati. Pogled se mu je moral

prej privaditi temini. Čez precej časa je dal Joniju znamenje, in ta ga je izpustil na tla.

„Sami so“, je šepetal, „o Joni, Joni...“
„Tiho, — kje ležé?“

„Tam v onem kotu; glavo imajo prav tik stene in nič se ne ganejo. Če jih le Maori že niso umorili!“

„Gotovo spé; pridi!“

Gospa O’Nielova je res spala. Bilo ji je posebno sladko pri srcu po junaški žrtvi, katero je doprinesla za svojega smrtnega sovražnika. Z veselim srcem je zaspala po pobožni molitvi: zadnja misel ji je bila: „Gospod me bo milostljivo sprejel.“ Prijazne sanje so ji napolnjevale duha. Zdelo se ji je, da stoji v vrtičku poleg svoje stare hiše v Kilarnerju in trga cvetlice za šopek, katerega hoče podati svojemu dragemu možu, njeni dečki ji pomagajo. K vrtni ograji pristopi naenkrat gospod Flint. Bil je veliko bolj prijazen kakor sicer; poda ji zlato vrvico, naj poveže šopek ž njo. Že je storila tako, kar priteče mali Bil s čudovito lepo vrtnico in pravi: To-le morate gotovo pridejati, mati!“ Tako daleč se je sanjalo gospej O’Nilovi, ko jo je prebudil napol majhen šum ob glavi; zaslišala je h krati tihe besede: „Mati! mati!“ Še pod vplivom sanj je rekla: „Gotovo Bil, tvoja vrtnica mora . . .“

Toda zdaj je zaropotalo močnejše ob steni. Gospa O’Nielova se je hotela v strahu odmakniti, misleč, da so miši ali podgane. Ker je bila na nogah in rokah zvezána, provzročilo

ji je to gibanje bolečino, vsled katere se je popolno prebudila. In zdaj se je prigodilo nekaj, kar bi ji bilo skoro ustavilo srce. Zaslišala je razločno Bilov glas, ki je šepetal skozi razpoke ob steni: „Mati, mati, midva sva tu, Joni in Bil! Vstanite in pridite prav tiho ven, da vas Maori ne bodo opazili. Takoj morate z nama bežati!“

Mati bi bila skoro glasno vzkliknila od veselja. Toda veselju je sledil naglo strah: „Kakšni nevarnosti sta se izpostavila, dobri — hudobni otroci! Bežita, bežita, da vaju Maori ne zasačijo!“

„Nikakor ne brez vas, mati!“

„Jaz ne morem vstati; sem zvezana na rokah in nogah; še ganiti se ne morem. Bežita!“

„Tukaj, prerežite vrvi“, je šepetal Jon in je pahnil svoj nož skozi razpoko.

„Ne morem ga prijeti; nikakor ne bo šlo; bežita vendor!“

„Počakajte, mati, koj bom pri vas“, je rekel Bil. „Naglo, Joni, pomagaj mi navzgor, splazil se bom skozi okno!“

Hitreje, kakor je mogla gospa O’Nielova prepovedati drzno početje, je splezal Bil spretno kakor veverica k odprtini in se spustil v kočo. Trenutek pozneje je klečal poleg matere; poljubljajoč ji obraz, je prerezal v hipu vezi na rokah in nogah. Tresoča se veselja in strahu je objela gospa O’Nielova svojega otroka, pritisnivša ga tesno trpečemu materinemu srcu.

Potem je rekel Bil: „Zdaj naglo proč! Vi vendar ne morete skozi okno, zato pojdiva oba skozi vrata. Toda prav tiho! Maori spé poleg ognja.“

Previdno odpre deček spletena vrata. Luna je obsevala kraj in v bližini speče Maorce. „Za meno, mati!“ zašepetal je Bil in se zmuznil na prosto. Mati mu je sledila. Srce ji je glasno bilo; skoro bi bila zavpila, vrata so zaškripala in eden Maorcev se je v spanju obrnil. Vse je ostalo mirno. V malo minutah sta bila v palmovi senci, kjer je objel Jon svojo mater, — in nato so šli urno in varno dalje; v petih minutah so dospeli na most in zdaj je bil tudi Bôb v materinem objemu.

Še le tu so si dovolili nekaj besedij v pozdrav. Toda previdni Jon je silil k hitremu begu. Že je hotel Bôb vreči brv v globočino, ko je naenkrat šinila gospej O’Nielovi misel na nesrečnega gospoda Flinta. „Stoj! stoj!“ je zaklicala. Kako sem zamogla nanj pozabiti! Jaz ne morem, ne smem bežati! Če jaz bežim, umorili bodo Maori ubogega gospoda Flinta.“

„Gospod Flint!“ je rekel Bôb. „Ali je suhi mož z rdečimi lasmi, ki je bil nocoj tako obupan, oni grozoviti človek, ki nas je pregnal iz Kilarneja?“

„Da, on je, in rešiti ga moramo.“

„Mi? — Ta mož ne zasluži, da se podajemo zavolj njega v največjo nevarnost!“

„Ne zavolj njega, otroci, pa zavolj Kristusa, ki je rekel: Ljubite svoje sovražnike!“

„Nikakor ni mogoče, mati“, je rekel Jon.

„Poskusiti moramo, otroci. V nevarnosti je dušno zveličanje nesrečnega človeka. Če ga zadene vsled mojega bega smrt, umrl bo v obupu. Glejte, luna je visoko na nebu in Maori trdno spé. Ljubi Bog nam je pripravil ravnikar tako veliko veselje, naredimo mu tudi mi veselje s tem, da rešimo iz ljubezni do njega svojega starega sovražnika.“

„Da, mati“, je rekel Bil, „in jaz vam hočem pomagati.“

Bôb in Jon sta hotela še ugovarjati, toda mati se je naglo odtrgala in šla je čez brv proti vasi, peljaje Bila za roko. Tudi starejša brata sta sledila do uhoda v vas. Tam je pustila mati tudi Bila; — pogumno je šla naravnost proti koči, v kateri je ležal uklenjeni gospod Flint.

„Preveč so drzni“, je rekel Jon, „le glej, tako blizu stopajo poleg Maorca tam. Vse je bilo tako dobro in zdaj nam pride ta gospod Flint na pot.“

Med tem je prišla gospa O' Nielova h koči. Zdaj še le je videla, da se je ulegel poglavari Te-Ureva ravno počez pred uhod. Čezenj je morala stopiti, da je dospela k jetniku. Tu bi ji bil skoro upadel pogum; ozrla se je k otrokom, mahnila z roko, naj bežé, pokrižala se je in stopila je čez spečega poglavarja. Gospod Flint ni spal; pripognila se je k njemu, ga oprostila verig in mu šepnila: „Bežati morava!“

Anglež je bil naglo na nogah. Sledič svoji rešiteljici, je stopil čez Te-Ureva, toda tresel se je v razburjenosti in zadel spečega z nogo. S kletvico na ustnicah je privzdignil glavar glavo in zaječal: „Kaj je?“

„Proč, proč!“ je silila gospa O’Nielova. Vsako previdnost opustivši, so hiteli bežeči iz vasi. Ravno so dospeli pred njo, ko se je Te-Ureva pijanosti in spanca toliko otresel, da si je domislil, morda je jetnik ubežal.

Bôb je rekel Joniju: „Hitite v votlino, jaz jih hočem zadrževati!“ V istem hipu je začel Maori besno tuliti: „Pomagajte, pomagajte, tujec je ubežal!“

Bežeči so bili koj na brvi. Prišedši čez njo, se je ozrl Bôb, da bi zadrževal preganjavce, kakor sta se z Jonijem pogovorila, pa že je stopil poglavar na brv, visoko vihteč bojni kij. Bôb je nameril nanj, puška je počila in Maori se je izgubil z besnim krikom v valovih.

„Nisem mogel drugače rešiti življenja nas vseh“, je zaklical deček. „Bežite na desno; jaz jih izvabim navzdol ob reki, upam, da vas najdem kmalu v jami.“

K daljnemu premišljevanju ni bilo časa. V Jonijevem varstvu so bežali mati, gospod Flint in Bil v bližnje grmovje, Bôb pa je vrgel brv v reko. Komaj se je to zgodilo, že so bili na nasprotnem bregu preganjavci. Tekel je ob bregu navzdol, srčno vesel je bil, ko je opazil, da mu Maorci sledé na nasprotnem bregu.

V mesečnem svitu je opazil nekatere Maorce, ki so skočili v vodo, hoteč jo preplavati. Zdaj je bilo treba napeti vse moči, porabiti vso spremnost, da bi utekel divjakom. Letel je kakor preganjana srna čez travnike in gozde, črez hribe in doline, in ko se je pokazalo solnce na obzoru, je bil daleč od svojih preganjavcev. — pa tudi od svoje drage matere in ljubljenih bratov.

10. Snidenje.

Prišla je deževna doba in zopet prešla.

Nastopilo je vroče poletje, vendar maorska vojska še ni bila končana. Angleška vlada je nameravala s pravičnim postopanjem dokončati krvavo vojsko. Poklicali so zato gospoda Browna v domovino in poslali so ljudomilega, blagega gospoda Greya namesto njega na Novo Zelandijo. V decembru leta 1861. je dospel v Avkland.

„Morska lilija“ je bila še vedno usidrana v tamkajšnjem zalivu. Naš stari prijatelj Patricia O' Niel je oskrboval v tem času marsikaterega ranjenega prijatelja in sovražnika.

V jutro, ko je priplula ladija „kralj Lear“ z novim namestnikom v pristanišče, so ga pozdravljali na „morski liliji“ veseli streli iz topa

in neštevilne vihrajoče zastave. Na krovu je stal vrli Irec, poleg njega Te-Vaturu in 17 letni mladenič, v katerem spoznamo z začudenjem vrlega Bôba.

Bôb je prišel na begu pred Maori **prav v** bližino misijonske postaje Papakana ob izlivu Hokianga. Sklenil je, da vendar obišče očeta Servanta pred svojo vrnitvijo v kavrovo sotesko. Kako se je začudil častitljivi misijonar, ko je ugledal dečka in slišal njegovo pripovedanje! Pa tudi sam je zamogel Bôbu dati veselih poročil. Patricij O'Niel mu je poročal o srečnem ozdravljenju in o svojem novem bivališču.

Neka ladija je bila pripravljena, da odpluje v Avkland. Bôb je naglo sklenil, da se poda na nji k očetu. Oče Servant je odobril ta sklep in obljudbil, da pošlje zanesljivih ljudi **v** kavrovo sotesko po mater in brata in gospoda Flinta. Tako je prišel Bôb v Avkland, toda še le po več mesecih, ker je morala ostati ladija dolgo v pristanišču New-Plymouth. Toliko bolj veselo je bilo očetovo in sinovo snidenje. Pač je bilo tudi to še ogrenjeno, ker še ni bilo poročila od očeta Servanta, da so beguni **v** varnosti.

Novi namestnik je prišel na krov „morske lilije.“ Tako je odločil, naj se izpustita maorska poglavarja, globoko obžalovaje krivično postopanje svojega prednika.

Storjeno krivico je izkušal poravnati s prav posebno prijaznostjo in bogatimi darili.

Govoril je tudi s Patricijem O' Nielom, čigar osodo je že slišal; ponudil mu je vseh pomočkov, katerih bi potreboval, da najde zopet ženo in sinova. Te-Vaturu se je ponudil, da spremi Irca in da ga hoče varovati pred svojimi domačini. Poglavar ladije je rad odpustil vrlega strežnika bolnikov, in že naslednje jutro sta zapustila oče in sin v spremstvu obeh poglavarjev Avkland.

Pet dni pozneje so stali Te-Vaturu, Patricij O'Niel in njegov sin v bližini kavrove soteske; Te-Muna jih je že zapustil, hoteč poiskati prej ko prej svoj rod na severu.

Korakali so že na zadnjo višino, s katere so morali ugledati jezero v soteski. Maori je pripravljal svoje spremiščevavce na žalostno iznenadenje, kajti on je trdno mislil, da so njegovi vojaki našli belokožce in se maščevali.

Oče in sin sta stopala z glasno utripajočim srcem dalje; bližnja ura jima je imela izpolniti upanje ali je uničiti. —

Že so bili na zadnjem griču; sinje jezero je ležalo pred njimi, obdajala so je zelena pobočja — vse tiho in mirno. — Še nekaj korakov in pregledati so morali vso gladino.

Naenkrat vzklilkne Bôb poln veselja; njegovo bistro oko je ugledalo ob bregu prav majhen splav, na katerem sta stala mož in deček, ki sta nedvomno ribarila. „Tam, tam ! o oče ! onadva sta !“ je klical.

„Hvala Bogu !“ je odgovoril Irec.

„Na splavu sta gospoda Flint in Bil. Jon stoji na kamenu ob bregu“, je rekel Bôb in hitel je naprej v naglem teku skozi praprot in grmovje po griču navzdol. V malo minutah je dospel k bregu in je poklical brata. Ko sta ga spoznala, pahnila sta splav h kraju in skočila očetu naproti. — To je bilo veselje!! — Dečka sta se smejalna in jokala in objemala kmalu očeta, kmalu brata.

„Kje so pa mati?“ je vprašal Patricij O’Niel.

„Mati? O kako se bodo veselili! Onstran, tam, ali vidite hišico? Naglo na splav, popeljemo se tja“, je rekel mali Bil.

„Gotovo, saj nas bo vse držal“, je prideljal Jon; „gospod Flint in jaz sva ga naredila.“

Ime gospoda Flinta je provzročilo Ircu drugačne misli. V prvem veselju ob saidenju se ni spomnil svojega smrtnega sovražnika. V srcu je sicer odpustil možu; vendar mu je šinila kri v glavo, ko ga je ugledal prvič po onem strašnem zimskem dnevu. — Toda proseči pogled uničenega moža je odstranil jezo. Gospod Flint je kleče govoril: „Gospod O’Niel, ali mi morete odpustiti? Prosim vas v imenu Križanega, katerega sem oni dan zašramoval in na katerega zdaj mislite!“

„Odpustite mu, oče“, sta prosila Bil in Jon; „nam storjeno krivico je že davno obžaloval.“

„Vstanite, gospod Flint“, je rekel resno Patricij O’Niel. „Tu moja roka: Bog vam je

„Vstanite, g. Flint! Tu moja roka. Bog Vam je odpustil in tudi jaz sem Vam že davnej odpustil.“ (Str. 72.)

odpustil in tudi jaz sem vam že davno odpustil, — hočem izkušati, da vas tudi ljubim.“ S solzničnim očesom je prijel gospod Flint ponudeno desnico.

„Ljubite svoje sovražnike“, je rekel samemu sebi maorski poglavlar. „Resnično, tem ljudem božja postava ni prazna beseda.“

Vsi so stopili na splav in v naglici so prevesljali malo jezero. Z glasnimi klici veselja so skakljali dečki po hribu navzgor, da bi oznaili materi očetov prihod. Bil je bil prvi v koči. Gospa O’Nielova je stopila veselja se tresoča iz koče; — pred njo je stal vrli soprog z razprostrtnima rokama. Z besedami: „Patricij, Bog nas je čudovito zopet združil!“ je bila v njegovem objemu. — Pritisnil jo je na zvesto srce in rekel: „Marija, moja dobra žena, da, Bog je poplačal twojo blago ljubezen do sovražnika!“

Ko so potekli prvi trenutki veselega sindenja, tedaj je bilo mnogo pripovedovanja. Jon in Bil sta opisala srečno izvršitev bega. „Če bi jih ti ne bil izpeljal na napačen sled, Bôb, nikdar bi ne bili ušli“, je rekel Jon, „kajti mati in gospod Flint nista mogla bežati; koj sta bila vsa zasopljena Dospeli smo v sotesko še le naslednjo noč“

„Seveda, ti si napravil dobri načrt, Jon, in ti si vodil Maorce za nos, Bôb“, je rekel Bil; „toda jaz sem tudi nekaj storil. Jaz sem zlezel skozi odprtino in sem rešil mater — in vidva me skoro nista hotela vzeti s seboj. Kaj

ne, mati? — In vi ste rešili gospoda Flinta, in če bi vi tega ne bi bili storili, bi Maorci nikdar ne bili pripodili Bôba v Papakano, in on bi ne bil našel našega ljubega očeta in bi jih nam ne bil pripeljal nazaj. Glejte, kako dobro je ljubi Bog vse obrnil!“

„Da, otroci, njemu bodi čast in hvala“, je rekел Patricij O’Niel. On je vse prav storil, vse je obrnil v naše zveličanje!“

„V naše zveličanje! pravite gospod O’Niel“, je pritrdil gospod Flint. „Moja duša bi bila na veke izgubljena brez božjega usmiljenja in vaše ljubezni. Zdaj upam, da najdem milost.“ Nato je pripovedoval gospodu O’Nielu, kako je ležal bolan več tednov v jami vsled prestanega smrtnega strahu; kako ljubeznivo mu je stregla gospa O’Nielova in otroci. „Imel sem vedno pred očmi križ, katerega sem nekdaj zasmehal. Bil je stalna pridiga moje krivice in sklenil sem, da jo hočem po možnosti popraviti. Odločil sem se, da prestopim v sveto katoliško cerkev. Moji predsodki so bili tako slabi, da jih je mogel ovreči celo mali Bil.“

* * *

Še dolgo so govorili oni večer o dogodkih zadnjih dveh let. V malo dneh je dospel že dolgo pričakovani oče Servant z nekaterimi naselniki. Kavrova soteska ni bila v Papakani tako znana, kakor je menil častitljivi misijonar. Trikrat so zastonj poskušali, da jo najdejo, in

še le zdaj se jim je posrečilo. Veliko je bilo veselje dobrega duhovnika, ko je poslušal glas božjega usmiljenja. Naslednjo nedeljo je obhajal oče Servant v svoji cerkvici lep praznik. Mali Bil je prejel prvo sveto obhajilo, gospod Flint je bil sprejet v naročje edino zveličalne cerkve, in tudi oče, mati in brata sta pristopila k mizi Gospodovi.

V ozadju kapelice je klečal Te-Vaturu, ki se je začel pripravljati na sveti krst.

Taki so bili milostipolni sadovi ljubezni do sovražnikov.

